

**ARVSFONDSDELEGATIONENS
VERKSAMHETSBERÄTTELSE**

2016

INNEHÅLL

INLEDNING	3
RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER	4
Arvsfondsdelegationen som samhällsaktör	4
Mer beslutade projektmedel än någonsin tidigare	5
Höjd kvalitet i handläggningen	6
Kontroll av fondmedlens användning	8
Kommunikationsverksamheten	8
Minskning av disponibla medel	9
ALLMÄNNA ARVSFONDEN	11
Arvsfondsdelegationen	11
Ärendehantering	12
Projektstöd	12
Lokalstöd	13
Krav på redovisning	13
Allmänna arvsfondens förvaltning	13
När Allmänna arvsfonden får egendom	16
Kostnad för förvaltning och administration	17
Antal beslut tagna av Arvsfondsdelegationen	19
Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats	20
Redovisning av beviljade medel per målgrupp	22
Geografisk fördelning av beviljade medel	24
Projekt inom de prioriterade områdena	25
Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori	30
Fördelning av lokalstöd	32
Arvsfondsdelegationens verksamhetsberättelse för 2016	1

FÖRDELNING AV STÖD GENOM SÄRSKILDA SATSNINGAR	33
KOMMUNIKATION	36
UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING	38
Att ta tillvara kunskaper och erfarenheter	38
Synen på projekt	38
Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2016	41
Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2007-2016	42
Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2016	42
Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2007 - 2016	43
Arvsfondsdelegationens projekt ur ett genusperspektiv	43
Uppföljning av målgruppens delaktighet i arvsfondsprojekten	45
Utvärderingsverksamheten	47
KONTROLL AV ARVSFONDSMEDLENS ANVÄNDNING	53
BILAGA 1 – TILLDELADE MEDEL PER ORGANISATION 2015	
BILAGA 2 – ÖVERLEVANDE PROJEKT 2015	

INLEDNING

Allmänna arvsfonden bildades 1928 och har sedan starten använts för att driva samhällsutvecklingen framåt för barn, ungdomar och personer med funktions-nedsättning. Myndigheten Arvsfondsdelegationen har som uppgift att fördela stöd ur fonden, följa upp arvsfondsprojekt samt informera om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet, som även ansvarar för avvecklingen av dödsbon i de fall Allmänna arvsfonden är arvinge. Kammarkollegiet är även den myndighet som ansvarar för kanslistödet d.v.s. utför administrativa och handläggande uppgifter, inklusive kommunikationstjänster, åt Arvsfondsdelegationen.

RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER

Arvsfondsdelegationen som samhällsaktör

Sedan 2006 har Arvsfondsdelegationen anlitat forskare som genomfört totalt 48 utvärderingar. Under samma period har Arvsfondsdelegationens kanslifunktion bedömt och kategoriserat 1 350 stycken avslutade arvsfondsprojekt. Resultaten är entydiga. Hälften av projektens verksamheter och metoder lever vidare i någon form, efter projektens slut. Det betyder att arvsfondens medel inte bara kommer de barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning till del som deltar i projekten. Fondens medel leder dessutom till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel. Projekten blir på det sättet en investering i samhället, med en nytta för arvsfondens målgrupper långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Utvärderingarna som Arvsfondsdelegationen initierat visar att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar tas tillvara både i organisationer, offentlig sektor och i forskningsvärlden. Inte minst utvecklar de genomförda projekten metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo. Studierna visar på projektens möjligheter att skapa mötesplatser och ge nya positiva förebilder för människor som lever i utanförskap. Utvärderingarna ger många exempel på hur det civila samhällets organisationer kan stärka människors livsvillkor, för att på så sätt försöka åstadkomma en förändring.

De fem utvärderingar som avslutades under 2016 omfattade 67 projekt som finansierats av Allmänna arvsfonden. Tre av studierna fokuserade platsens betydelse, arvsfondsprojekt i Stockholms respektive Göteborgs förorter och i sociala medier. De övriga två belyser det civila samhällets arbete sett genom ledarskapet och samverkan med offentliga aktörer.

Studierna i förorterna visar på vikten av en stark lokal förankring. Samtidigt visar undersökningarna att det är ett tufft klimat för civilsamhället med hård konkurrens om bidrag, deltagare och utrymme. Utvärderingen om sociala medier i arvsfondsprojekt visar att det genom projekten utvecklas ny kunskap om hur den digitala offentligheten kan användas för att stärka demokratiska processer och öka medborgerligt deltagande, inte minst för personer med funktionsnedsättning.

Majoriteten av arvsfondsprojekten samarbetar i någon form med offentliga aktörer. Forskarna fann att de flesta projekt som ingick i studien har lämnat avtryck efter sig och lever kvar i någon form. Projektledarnas roll och hur projekten är knutna till organisationen får konsekvenser för hur projekten lever vidare.

Endast ett av de 104 projekt som slutredovisades under 2016 lyckades inte genomföra den verksamhet de beviljats medel för. Hela 58 projekt (56 procent) av projekten lever vidare efter det att finansieringen ur arvsfonden upphört. I bilaga 2 finns samtliga av dessa överlevare kortfattat beskrivna.

Arvsfondsdelegationen är en aktiv projektfinansiär, men ingen beställare av projekt. Det är landets organisationer som ställs inför problem de vill lösa och möjligheter de vill tillvarata genom utvecklingsprojekt. Samtidigt har Arvsfondsdelegationen möjlighet att genomföra

s.k. särskilda satsningar, för att kunna rikta finansieringsinsatser mot prioriterade tema eller målgrupper. Under 2016 startade de sista nya projekten inom treåriga satsningen Egen Kraft! och de första projekten inom den treåriga s.k. Nyanländasatsningen. Egen Kraft! fokuserar på målgruppen personer med funktionsnedsättning, oavsett ålder. Nyanländasatsningen fokuserar på en av Sveriges största samhällsutmaningar – etablering av nyanlända barn och ungdomar. De båda satsningarna har ökat antalet projekt för respektive målgrupp och starkt bidragit till att såväl antalet projekt som volymen utdelade medel ökat under 2016. Volymmässigt utgör de båda satsningarna tillsammans drygt 35 procent av projekten som beviljades medel under året.

Under 2017 kommer en satsning på äldre med funktionsnedsättning att lanseras.

Mer beslutade projektmedel än någonsin tidigare

Arvsfondsdelegationen fattade under 2016 beslut om projektmedel uppgående till nästan 734 miljoner kronor. Detta gjordes genom 438 bifallsbeslut till projekt runt om i landet, små lokala projekt och stora nationella satsningar. Det är tio fler bifallsbeslut och 92 miljoner kronor mer än året innan och det högsta årliga belopp som beslutats under Allmänna arvsfondens historia. Det är det sjätte året i rad som volymen beslutade projektmedel ökar. Det är även det högsta antalet beslut om beviljade projekt på sex år. Det genomsnittliga arvsfondsprojektet fick under året finansiering ur fonden motsvarande 1,7 miljoner kronor per projektår. Det är något högre än året innan, då det genomsnittliga beslutsbeloppet var 1,5 miljoner kronor. Den långsiktiga trenden att det genomsnittliga projektbidraget ur Allmänna arvsfonden ökar håller således i sig.

Utgångspunkten för Arvsfondsdelegationen har varit att hantera dessa växande volymer med minst bibehållen kvalitet i bedömningen av projektansökningar och projektredovisningar. Ambitionen har även varit att behålla kvaliteten i det stöd och coachande förhållningssätt gentemot bidragssökande organisationer och pågående projekt som präglat verksamheten över åren.

Arvsfondsdelegationen är en viktig finansiär för målgruppen personer med funktionsnedsättning. Finansieringen ur Arvsfonden till projekt som fokuserar på målgruppen personer med funktionsnedsättning uppgick under 2016 till 175 miljoner kronor. Även om projektstödet till den målgruppen minskade med 44 miljoner kronor, eller 20 procent, jämfört med 2015 är det den tredje högsta nivån någonsin. Ökningen av beslutade projektmedel till den målgruppen de senaste tre åren jämfört med åren innan beror till stor del på satsningen Egen kraft!.

Om projekt som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning räknas in under rubriken personer med funktionsnedsättning uppgår den totala volymen beslutade projektmedel till den målgruppen till drygt 300 miljoner kronor, eller 41 procent av det totala belopp som utbetalades i projektmedel under 2016. I nästan samtliga av dessa projekt deltar funktionshindersorganisationer som aktiv samarbetspartner.

Verksamhetens betydelse för ungdomar har ökat markant de senaste åren. Finansieringen har utvecklats från en nivå på knappt 70 miljoner kronor 2004 till 353 miljoner kronor under 2016, vilket är den högsta volymen för ungdomsprojekt i fondens historia. Det är en ökning med 54 miljoner kronor, eller 18 procent, jämfört med året innan.

Volymer beslutade medel för barnprojekt uppgick under året till drygt 205 miljoner kronor, vilket är 82 miljoner kronor högre än föregående år. Det motsvarar en ökning på nästan 67 procent och är den högsta nivån i fondens historia.

Förklaringen till ökningen av barn- och ungdomsprojekt är satsningen Egen Kraft!, satsningen på etablering av nyanlända barn och ungdomar och ökningen av lokalstöd.

Arvsfondsdelegationen finansierar även byggnationer av lokaler och anläggningar. Denna finansiering har ökat stadigt sedan 2004, då den årliga nivån var knappt två miljoner kronor. Under 2016 beviljades 148 miljoner kronor i lokalstöd till 69 lokalstödsprojekt, från norr till söder. Det är fler projekt än under de senaste femton åren. Investeringsmässigt är det en ökning med 42 miljoner kronor jämfört med året innan och den högsta nivån någonsin. Lokalstöd är en stödform som utnyttjas mest av lokala föreningar på mindre orter. Därför är den kraftiga ökningen av stödet de senaste åren särskilt positiv.

Av de projekt som beviljades medel ur Allmänna arvsfonden under året var 330 st (76 procent) regionala eller lokala. Övriga projekt var nationella. Tre av fyra projekt var samarbeten mellan civilsamhällets organisationer och offentliga aktörer.

Av de organisationer som inkom med en ansökan under 2016 hade 53 procent inte ansökt om medel ur Arvsfonden tidigare. Det är en minskning jämfört med 2015 då 57 procent av de ansökande organisationerna inte ansökt om medel tidigare.

Höjd kvalitet i handläggningen

I takt med att Arvsfondsdelegationen hanterar allt större volymer av beslutade projektmedel har kraven på beslutsunderlagen inför beslutstillfällena ökat de senaste åren. Som en följd av detta har kraven på sökande föreningar höjts.

Handläggningsrutinerna har utvecklats under en rad av år i syfte att öka kvalitet och effektivitet. Ett exempel på detta är att inkomna ansökningar bereds i grupper eller parvis av handläggare, för att öka rättssäkerheten i bedömningarna av enskilda ärenden. En annan kvalitetshöjande åtgärd är att kanslifunktionen rutinmässigt tar kontakt med samarbetspartners, tar referenser på den sökande i det fall organisationen inte tidigare är känd, genomför skattekontroller samt inhämtar synpunkter från experter på myndigheter, kommuner, Regeringskansliet, forskarvärlden eller organisationer. Sedan 2014 är det dessutom obligatoriskt att samtliga nya projekts budgetar ska granskas av en controller. Under 2015 inrättades en juristtjänst som ett stöd för att ytterligare stärka rättssäkerheten och förtydliga de krav och förutsättningar som gäller för projekten. Under 2016 utökades verksamheten med två handläggare.

På särskilt avsatta telefontider två gånger i veckan kan organisationer testa sina projektidéer på ansvariga handläggare. Denna service har bidragit till att öka kvaliteten på inkommande ansökningar, men även till att minska antalet ansökningar med låg potential att erhålla stöd ur fonden.

Det faktum att antalet ansökningar minskat de senaste två åren bedöms i huvudsak som positivt, enligt resonemanget ovan. Dock kan det vara så att de högre krav som ställs på ansökande organisationer kan leda till att vissa ansökningar med potential inte inkommer.

Andelen nya ansökningar som fick bifall uppgick under 2016 till 30 procent. Det är den högsta bifallsfrekvensen på mer än tjugo år. En hög bifallsfrekvens beror till del på att färre ansökningar med låg kvalitet inkommit, men även på att ett minskat antal ansökningar gör att de organisationer som väl inkommer med ansökningar får ett ökat stöd av kanslifunktionen.

En indikator på projektens kvalitet är i vilken utsträckning de lever vidare, efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden har upphört. Handläggarna inleder en dialog om överlevnaden med den sökande organisationen redan vid handläggningen av ansökan för det första projektåret. Det är en dialog som därefter sker löpande under ett projekts genomförande. Det har bidragit till att överlevnadsgraden för projekten ligger kring 50 procent. Överlevnadsgraden är något som följs upp av såväl kanslifunktionen som de forskare delegationen anlitar som utvärderare. Överlevnadsgraden för de slutredovisade projekt som godkändes av Arvsfondsdelegationen under 2016, och som redovisats ovan, är den högsta sedan uppföljningen av avslutade projekt startade 2006.

Under de senaste åren har dessutom ett antal åtgärder vidtagits, efter diskussioner i delegationen och rekommendationer från Kammarkollegiets internrevision, för att ytterligare minska risken för att arvsfondsmedel används på ett felaktigt sätt. Detta kan ses som en indikator på att kvaliteten på handläggningen inte bara är bibehållen, utan snarare ökat under de senaste åren.

Under 2016 har en övergång till fleråriga projektstödsbeslut påbörjats. Samtidigt har de interna rutinerna för diarieföring och akthantering förtydligats och det interna stödet för detta stärkts.

För att hantera en ökande volym projektmedel har verksamheten de senaste åren tillförts ökade resurser för handläggning, kontrollverksamhet, juriststöd och kommunikationsinsatser. Det är dessa resursförstärkningar som till stor del förklarar nivåhöjningen av beslutade medel, men även de ökade kostnaderna för driften av verksamheten. Kostnaderna för verksamheten under 2016 var 39,9 miljoner kronor, vilket är 5,6 miljoner kronor högre än föregående år. Det kan samtidigt konstateras att driftskostnaderna i förhållande till beslutade projektmedel under 2016 uppgick till knappt 5,2 procent, vilket är i nivå med föregående år.

När regeringen vid tidigare tillfällen har beslutat om särskilda satsningar med medel ur Allmänna arvsfonden och beslutat att ställa arvsfondsmedel till förfogande för annan myndighet har 10 procent avsatts för motsvarande kostnader. Driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen är således låga i förhållande till de medel som myndigheten beslutar om. Driftskostnaderna i förhållande till beslutade medel är även låga om man jämför Arvsfondsdelegationen med andra relevanta projektstödande verksamheter.

Däremot har kostnaderna per beslut ökat jämfört med 2015, och är de högsta på mer än fem år. Det beror på ett minskat antal ansökningar och därmed ett minskat antal beslut. Samtidigt har insatserna och kostnaderna för förbättrad kontroll av projektmedlens användning ökat. Det kan i det sammanhanget konstateras att bifallsfrekvensen, d.v.s. andelen bifall, är högre än någonsin. Det indikerar att andelen ansökningar av god kvalitet har ökat.

Kontroll av fondmedlens användning

En viktig del av stödet till och kontrollen av projekt är projektbesök. Under året genomfördes 45 stycken kontrollbesök på plats av kanslifunktionens controllers, vilket motsvarar drygt 10 procent av de projekt som erhöll stöd ur Allmänna arvsfonden 2015. Med ett undantag har projekten, med mindre avvikelser, utförts enligt plan och i enlighet med beviljad budget. Ett ärende överlämnades 2016 till Kammarkollegiet för eventuellt återkrav av utbetalade projektmedel ur fonden. Även handläggarna genomförde under året projektbesök, till del i kontrollsyfte. På detta sätt besöktes 137 stycken projekt under 2016. Antalet pågående projekt under året var drygt 500. Det betyder att ca vart fjärde projekt besöktes under 2016.

En annan viktig del i stödet till och kontrollen av projekten är introduktionsdagarna, som är obligatoriska för alla nya arvsfondsprojekt. Under 2016 genomfördes tre introduktionsdagar med totalt ca 200 nystartade projekt närvarande. På en introduktionsdag får projektledarna information om de krav och förväntningar som Arvsfondsdelegationen ställer på projekten samt de krav och förväntningar projekten kan ställa på Arvsfondsdelegationen. Under introduktionsdagen har sedan projekten gruppvisa genomgångar, där projekten har en längre sittning med sin handläggare på Arvsfondsdelegationens kanslifunktion.

Under 2016 förtydligades och utvecklades projektbesluten samt de villkor som gäller för projekt som erhåller projektstöd ur Allmänna arvsfonden. Något som både underlättar uppföljningen av projekten och gagnar de organisationer som får stödet.

Kommunikationsverksamheten

2016 introducerades en ny kommunikationsstrategi som presenterades med orden ”Med mod att våga ta sig an nya angreppssätt i vårt kommunikationsarbete ska vi nå ut till fler, öka antalet bra ansökningar och på lång sikt öka kännedomen om Arvsfonden”. Arbetet har fokuserat på att göra Arvsfonden till en tydligare avsändare för att stärka den externa kommunikationen, flytta fram positionerna och med det bidra till att nå uppsatta mål. Arbetet ledde till att de egna kommunikationsmålen som var satta för året överträffades.

Webbplatsen arvsfonden.se har fått ett tydligare och mer renodlat syfte att vara till för dem som vill veta mer om vår verksamhet och funderar på att skicka in en projektansökan. Webbplatsen har utvecklats i syfte att bli mer coachande och stödjande. Tidningen ”Idéer som blir verklighet” gick ut som bilaga 31 december 2016. 39 procent av de tillfrågade i undersökningen svarar att bilagan bidragit till att öka deras kännedom om Arvsfonden, i stor eller mycket stor utsträckning.

I samband med intervjuerna i tidningen spelades även 50 filmer in via Skype och de kommer att visas under 2017. Dessutom har det producerats två e-learning filmer som beskriver hur man söker pengar och hur ett av arvsfondsprojekten gjorde när de sökte pengar.

För att nå ut via media om Arvsfonden etablerades konceptet Projektbarometern. Då Arvsfonden har som mål att vara till för hela Sverige och att det ska starta ett nytt projekt i varje län varje år är ambitionen att visa hur fördelningen av projektstöd ser ut länsvis. Denna satsning resulterade i 111 publiceringar till ett annonsvärde av 2 663 000 kronor.

Projektbarometern kommer hädanefter att ges ut årligen. Under året påbörjades även arbetet med en Demokratihandbok som kommer att lanseras under 2017.

Ett annat arbete var att ta fram ett budskap om Arvsfonden som återkommande kan användas i kommunikationsarbetet:

”Utanförskapet är Sveriges största sociala utmaning. Det finns många goda idéer för att öka delaktighet, men ofta saknas pengar. Därför finns Arvsfonden.”

Nya bilder och ett nytt manér utifrån förankrade kärnvärden togs fram för att gestalta Arvsfonden och skälet till att Arvsfonden finns. Alla bilder visar Arvsfondens projekt och målgrupper. Detta är några röster om bilderna:

”Dessa bilder visar hur stolta våra ungdomar är över att få en chans att bidra till ett bättre samhälle – chansen till ett första arbete med miljö som inriktning. Chansen till ansvar, utbildning och kunskap.”

Dervis Aksay, X-CONS Haninge

”Bilderna beskriver den framtidstro och delaktighet som dessa ungdomar saknat under lång tid. Äntligen på väg någonstans. Framtiden finns!”

Veine Kalles, Ungdomsresursen, Falun

Minskning av disponibla medel

Med tanke på att medelsinflödet till Allmänna arvsfonden är förenat med osäkerhet och att Arvsfondsdelegationen gör finansiella åtaganden upp till tre år är det nödvändigt med en buffert i form av sparade disponibla medel. Under en rad av år har denna buffert vuxit, trots att volymen beslutade medel har ökat med nästan 200 procent sedan 2004.

Som delegationen redovisat i tidigare verksamhetsberättelser till regeringen bör volymen beviljade projektmedel de närmaste åren ligga på en nivå som gör att de sparade disponibla medlen minskar i en rimlig takt.

Genom den högsta beslutsvolymen av arvsfondsprojekt någonsin (mätt i ettåriga beslut) och det faktum att Arvsfondsdelegationen började fatta fleråriga beslut 2016 minskade volymen disponibla medel för Arvsfondsdelegationen inför 2017 med 379 miljoner kronor till 1 037 miljoner kronor. Om effekten av de fleråriga besluten räknas bort minskade volymen disponibla medel inför 2017 marginellt.

Trots att inflödet av medel genom dödsboavvecklingen var högre än någonsin tidigare minskade således det disponibla beloppet för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2017, jämfört med året innan. Det påverkar inte Arvsfondsdelegationens verksamhet på kort sikt, tack var den buffert som finns i form av sparade disponibla medel. Däremot är det ett tecken på att volymen beviljade projektmedel nu är uppe på en nivå som motsvarar de nya medel som årligen görs disponibla för Arvsfondsdelegationen, d.v.s. det årliga inflödet av medel genom dödsboavveckling och direktavkastningen från Allmänna arvsfonden.

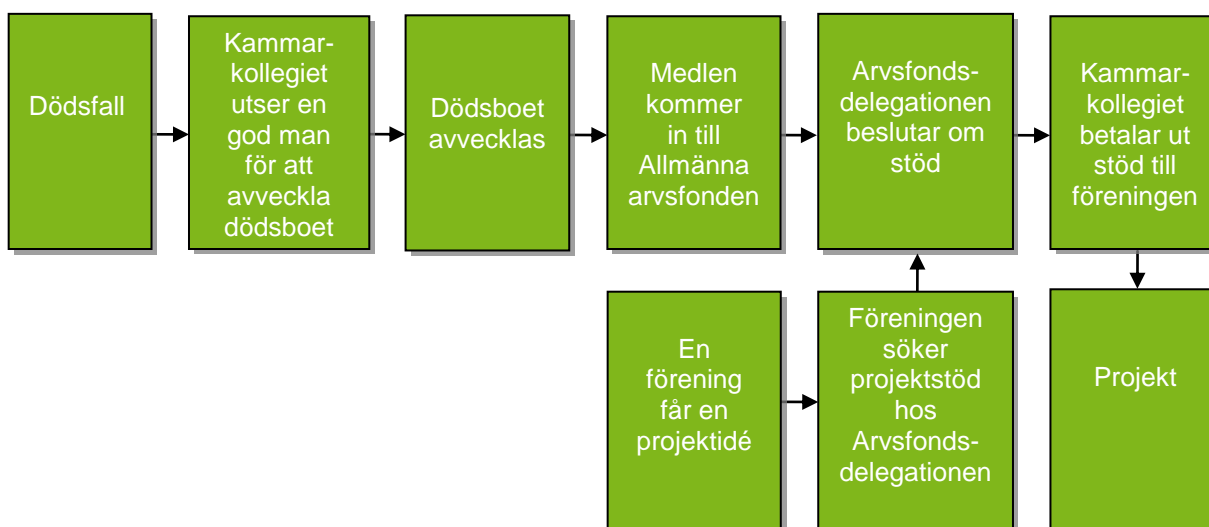
Ett hjälpmedel för att kunna hantera större volymer av ärenden med bibehållen eller ökad kvalitet och effektivitet är ett modernt ärendehanteringssystem. Utvecklingen av ett nytt ärendehanteringssystem indelas i två faser. Den första delen består av ett nytt diarieföringssystem, som implementerades under 2016. En andra del kommer att utvecklas och implementeras under kommande år.

Arvsfondsdelegationen räknar med att antalet arvsfondsprojekt kommer att öka de kommande åren. Beslutsvolymen beräknas uppgå till över 700 miljoner kronor per år under de kommande åren. För att uppnå detta genomförs kommunikationsinsatser med fortsatt intensitet och en fortsatt utveckling av administration, handläggning och kontroll för att öka effektiviteten, med bibehållen kvalitet i verksamheten och i de projekt som erhåller finansiering ur Allmänna arvsfonden.

ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Enligt ett beslut av riksdagen 1928 uteslöts kusiner och mer avlägsna släktingar från arvsrätt. Samtidigt bildades Allmänna arvsfonden. Kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar, och som inte skrivit testamente, ska istället tillfalla Allmänna arvsfonden. Fonden har till ändamål att främja nyskapande och utvecklande verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktions-nedsättning. Närmare bestämmelser finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden, den så kallade arvsfondslagen.

Från dödsbo till projekt

Arvsfondsdelegationen

I arvsfondslagen samt i förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden regleras Arvsfondsdelegationens arbetsuppgifter. Delegationen ska fördela stöd ur fonden, följa upp projekt som beviljats stöd samt informera allmänheten om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Arvsfondsdelegationen består av sju ledamöter som utses av regeringen. Majoriteten i delegationen utgörs av sakkunniga personer utanför Regeringskansliet och majoritetsbeslut gäller vid beslut om tilldelning av medel ur fonden. Ledamöterna är utsedda av regeringen och är utvalda så att expertis och företrädare finns för frågor som rör fondens tre målgrupper.

Ordförande

Håkan Ceder (förordnades under 2016)

Pernilla Baralt – statssekreterare, Socialdepartementet (entledigades under 2016)

Vice ordförande

Miriam Malmqvist, kansliråd, Utbildningsdepartementet (förordnades under 2016)

Roger Mörtvik – statssekreterare, Utbildningsdepartementet (entledigades under 2016)

Övriga ledamöter

Inger Ashing – nationell samordnare för unga som varken arbetar eller studerar

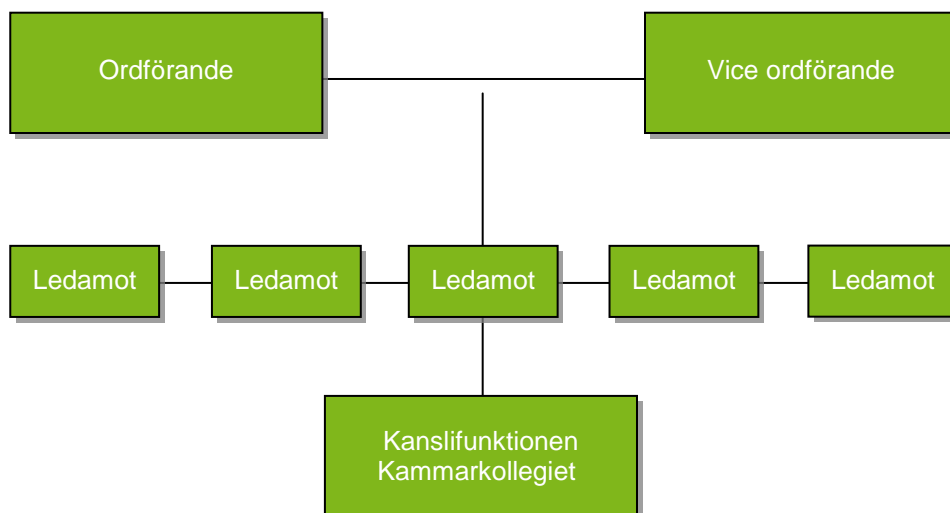
Per Arne Kölhed– vice ordförande, Handikappförbunden

Kenneth Ljung – utredare, Barnombudsmannen

Helena Corell – verksamhetsutvecklare, Domstolsverket

Hanna Åkesson – utredare, Sveriges Kommuner och Landsting

Organisation

Ärendehantering

De ansökningar om projekt- och lokalstöd och de redovisningar som kommer in till Arvsfondsdelegationen hanteras av Kammarkollegiet, som är den myndighet som utför de administrativa och handläggande uppgifterna åt Arvsfondsdelegationen. Vid bedömningen av ansökningar inhämtas synpunkter från referenspersoner på andra myndigheter, organisationer samt kommuner och landsting. De potentiella bifallen läses av minst två handläggare. Controllerfunktionen ger stöd till handläggarna i bedömningen av projektens budgetar och deras ekonomiska redovisning. En särskild juristtjänst har inrättats för att förstärka rättssäkerheten ytterligare. Innan ett ärende kommer upp till delegationen för beslut har ärendet föredragits för ansvarig enhetschef. På det sättet får ansökningarna en allsidig bedömning och de förslag till beslut som presenteras för delegationen kan kvalitetssäkras.

Projektstöd

Allmänna arvsfonden har, enligt 5–7 § arvsfonslagen (1994:243), till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Stöd ur fonden ska i första hand lämnas till projekt som är nyskapande och utvecklande. De som kan erhålla stöd är organisationer som bedriver ideell verksamhet, men offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Så kan till exempel en kommun beviljas stöd för att genomföra ett projekt. I sådana fall ställs särskilt höga krav på att projektet är nyskapande och bedrivs i nära samarbete med ideell förening. Stöd får inte ges till enskilda personer eller till vinstdrivande företag. Ett projekt kan enligt praxis beviljas stöd ur Allmänna

arvsfonden under normalt högst tre år och en plan ska finnas över hur verksamheten eller metoden lever vidare efter projektets slut samt för hur projektets erfarenheter tas till vara och sprids. Under 2016 påbörjades en övergång till fleråriga projektstödsbeslut.

Projekt som beviljas stöd ska kunna bidra till att berörda målgruppers villkor och förutsättningar förbättras och utvecklas. En bedömning görs i vilken utsträckning barn, ungdomar eller personer med funktionsnedsättning själva är delaktiga i planeringen och genomförandet av projektet. På samma sätt görs en bedömning av graden av nyskapande och utveckling i projektet. Syftet är att ge stöd till utvecklingsprojekt med hög grad av delaktighet från någon av fondens målgrupper och med potential att leva vidare efter det att det ekonomiska stödet ur fonden upphört.

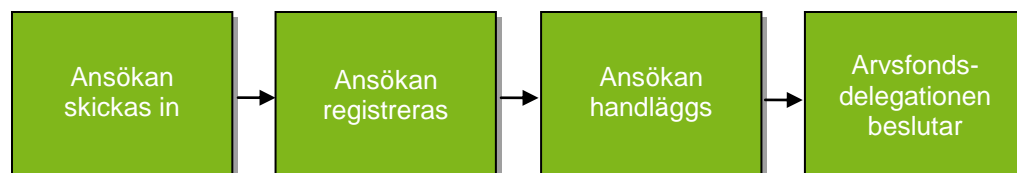
Lokalstöd

Stöd kan även lämnas för del av kostnader för ny-, om-, eller tillbyggnad av lokaler och anläggningar. Verksamheten ska vara nyskapande på orten. Endast organisationer som bedriver ideell verksamhet kan beviljas lokalstöd. En organisation som beviljats lokalstöd är skyldig att under minst tio år bedriva den verksamhet som låg till grund för beslutet. Lokalen eller anläggningen ska ägas av den sökande föreningen eller hyras med långtidskontrakt. Om lokalen eller anläggningen används till annat ändamål än vad som överenskommit kan begäran om återbetalning till Allmänna arvsfonden ske. Den som beviljas stöd ska också bidra till finansieringen av projektet med en inte oväsentlig del. Under beredningen av sådana ansökningar hämtas alltid uppgifter in om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Inför samtliga beslut om bifall för lokalstödsansökningar äger en dialog rum med berörd kommun.

Krav på redovisning

Varje mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden ska, senast det datum som anges i beslutet om stöd, lämna en skriftlig redovisning av projektarbetet till Arvsfondsdelegationen. Dessutom ska en ekonomisk redovisning för hur det beviljade beloppet har använts lämnas. Den ekonomiska redovisningen ska vara bestyrkt av godkänd eller auktoriserad revisor. Nyordningen med fleråriga projektstödsbeslut innebär att projektredovisningen kommer att granskas och godkännas av kanslifunktionen inför projektens fortsättning.

Ansökningens väg

Allmänna arvsfondens förvaltning

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Kollegiet betalar ut beviljat stöd efter rekvisition. Kollegiets kapitalförvaltning ska tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet. Efter korrigerande av restituerade arvsmedel läggs en tiondel av de medel som tillfallit fonden under ett år till fondkapitalet. Återstoden får tillsammans med direktavkastningen delas ut. I det följande

kan summeringsdifferenser förekomma i tabeller och sammanställningar på grund av avrundningar.

Tabell 1: Fondens värdeutveckling

(mkr)	2016	2015	2014	2013	2012
Bokfört värde					
Tillgångar	5 608	5 362	5 109	4 532	4 192
Skulder	-824	-400	-371	-339	-255
Summa	4 784	4 962	4 739	4 193	3 937
Marknadsvärde					
Tillgångar	8 224	7 642	7 494	6 781	5 621
Skulder	-824	-400	-370	-339	-255
Summa	7 400	7 242	7 124	6 442	5 366

Fondens bokförda värde uppgick den 31 december 2016 till 4 784 mkr, en minskning med 178 mkr. Arvsfondsdelegationen beslutar om projektmedel för tre år i taget istället för ett från och med 2016. Pga. av denna förändring är fondens skulder relativt högre för 2016. Totalt fanns per 2016-12-31 ett belopp uppgående till 1 037 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2017. Året innan var motsvarande belopp 1 416 miljoner kronor. I tabellen nedan redovisas utgående fritt kapital vid årets slut samt beslutade och utbetalda bidrag under året.

Tabell 2: Beslutade och utbetalade bidrag

(tkr)	2016	2015	2014	2013	2012
Beslutade bidrag	1 081 920	641 638	615 955	546 588	477 835
Utbetalade bidrag	-662 124	-607 211	-575 131	-464 005	-467 769
Utgående fritt kapital	1 036 818	1 416 173	1 366 384	1 335 919	1 208 868

Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt aktieindex-, företagsobligations- och räntekonsortierna. Därutöver placeras även en mindre del i alternativa externt förvaldade investeringsfonder (fastighetsfonder). Fondens placeringar i de olika tillgångsslagen framgår av tabell 3.

Tabell 3: Fondens marknadsvärderade tillgångar per tillgångsslag

(mkr)	2016-12-31	Netto köp/sälj	Direkt- avkastn.	2015-12-31	Procent
Räntekonsortiet	1 541	-10	38	1 571	18,7
Sv. aktiekonsortiet	1 834	27	63	1 755	22,3
Utl. aktieindexkonsortiet	1 618	-51	47	1 516	19,7
Aktieindexkonsortiet	1 783	64	64	1 597	21,7
Företagsobligations-konsortiet	1 080	22	22	1 043	13,1
Alt. investeringsfonder*	242	206	0	16	2,9
Bankmedel och fordran bank	126	-18	0	144	1,5
Summa	8 224	240	235	7 642	100,0

* Marknadsvärde för alt. investeringsfonder per 2016-12-31 fastställs tidigast under mars 2017.

Tabell 4: Totalavkastning per tillgångslag

Procent (%)	2016		2015	
	Avkastning	Index	Avkastning	Index
Räntekonsortiet ¹⁾	1,3	0,8	1,0	1,0
Sv. Aktiekonsortiet ²⁾	9,8	9,9	7,2	9,6
Utl. Aktieindexkonsortiet ³⁾	14,4	15,3	5,4	5,2
Aktieindexkonsortiet ⁴⁾	11,6	11,5	3,3	3,3
Företagsobligationskonsortiet ⁵⁾	3,6	3,0	0,7	0,4
Alternativa investeringsfonder	7,9	7,9	0,0	0,0
Bankmedel	-2,1	-0,7	-0,5	-0,3
Portföljens totalavkastning	8,5	8,4	4,0	4,4

¹⁾ OMRX Bond All 1-3 Years

²⁾ NOMX Credit SEK, Total Return

³⁾ OMXS Cap Gross Index

⁴⁾ MSCI World Net (developed)

⁵⁾ OMXS 30 Cap Gross Index, justerat för etisk granskning

Under år 2016 har innehavet i räntekonsortiet haft en avkastning på 1,3 procent jämfört med index 0,8 procent, se tabell 4. Eftersom marknadsräntorna har fallit globalt till följd av centralbankernas nollräntepolitik i västvärlden, betyder det att avkastningen kan förväntas vara låg för räntebärande placeringar de närmaste åren. Avkastningen i företagsobligationskonsortiet blev 3,6 procent, vilket översteg jämförelseindex med 0,6 procentenheter.

Innehavet i det svenska aktiekonsortiet har under 2016 haft en avkastning på 9,8 procent jämfört med index 9,9 procent. Det gamla aktiekonsortiet delades upp i två delar den 1 januari 2012, dels det svenska aktiekonsortiet dels det utländska aktieindexkonsortiet. Innehavet i det utländska aktieindexkonsortiet har under 2016 haft en avkastning på 14,4 procent, vilket är 0,9 procentenheter lägre än index. Detta resultat ska dock betraktas med försiktighet eftersom mättidpunkten mellan jämförelseindex och portföljen skiljer sig åt. Det innebär att kollegiet, liksom andra förvaltare, stämmer av värdet per andel på eftermiddagen svensk tid medan index stäms av när den amerikanska börsen stänger. Det innebär att såväl den amerikanska börsen, liksom USD-kursen, kan förändras under dessa timmar. Under 2016 betyder det att både den aktiva risken överdrivs markant och att avkastningen i portföljen egentligen är högre (vilket kommer att synas i 2017 års redovisning). Eftersom det utländska aktiekonsortiet är ett indexkonsortium förväntas avkastningen ligga nära indexavkastning, men avvikelser ska beaktas med försiktighet. Innehavet i aktieindexkonsortiet har under 2016 haft en avkastning på 11,6 procent att jämföra med index 11,5 procent. Avkastningen har således varit i linje med indexavkastning vilket är syftet med nämnda placering.

Den totala avkastningen blev 8,5 procent vilket var 0,1 procentenheter bättre än index. Under 2015 var totalavkastningen 4,0 procent som var 0,4 procentenheter sämre än index. Den positiva avvikelser under 2016 förklaras av att såväl aktie- som ränteförvaltningen överträffat sina jämförelseindex. Den risk som använts för att skapa denna meravkastning har varit förhållandevis låg. Sammantaget betyder detta att den riskjusterade avkastningen, mätt som informationskvot för hela förmögenhetsportföljen varit god (0,2).

När Allmänna arvsfonden får egendom

Arv till fonden

Om någon avlider utan att efterlämna make/maka eller närmare släktingar än kusiner får Allmänna arvsfonden egendomen i arv om egendomen inte testamenterats till någon annan och detta testamente godkänns av Kammarkollegiet för fondens räkning. Om den avlidne var änka eller änking tillfaller arvet arvsfonden endast om det därutöver inte finns några arvsberättigade släktingar efter den först avlidne maken. En förutsättning är att dessa till exempel inte uteslutits från arv på grund av testamente eller att de inte tidigare fått ut vad de är berättigade till. Förutom genom arv kan fonden också få egendom genom bland annat förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, gåva eller testamente.

God man förordnas

När det inte finns någon annan arvinge än Allmänna arvsfonden när dödsfall inträffar, och fonden inte uteslutits från arv genom testamente ska Kammarkollegiet förordna en god man. Den gode mannen företräder fonden vid boutredningen och sköter det praktiska arbetet med dödsboet. Vidare står den gode mannen under kollegiets tillsyn. När boutredningen är klar redovisar den gode mannen sin förvaltning till Kammarkollegiet och betalar in de medel som finns kvar till fonden. Medlen tas upp i fondens redovisning vid den tidpunkt de betalas in till fonden.

Boet avvecklas

Kammarkollegiet företräder Allmänna arvsfonden och ser till att boet avvecklas på ett riktigt sätt. Under 2016 kom det in 1628 arvsfondsärenden till kollegiet. I dessa fanns ett testamente i 1 053 fall med begäran om att kollegiet skulle godkänna den avlidnes testamente till förmån för någon annan än fonden. De flesta testamentena godkändes av kollegiet. Antalet dödsbon där egendom, helt eller delvis, skulle avvecklas för arvsfondens räkning uppgick till 628 stycken. Under 2016 kom det in 630,6 miljoner kronor netto till Allmänna arvsfonden. Det är en ökning med 106 miljoner kronor jämfört med 2015 och den högsta volymen i Allmänna arvsfondens historia.

Arv avstås

En strävan är att avveckla berörda dödsbon så snabbt som möjligt så att likvida medel kommer Allmänna arvsfonden tillgodo och kan delas ut för dess ändamål. I vissa fall får arv eller försäkringsbelopp, som arvsfonden fått, avstås till någon annan. Det får ske om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Arv eller försäkringsbelopp får också avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Vidare får arv som utgörs av egendom, vilken är av väsentlig betydelse från kulturhistorisk synpunkt eller från natur- eller kulturvårdssynpunkt, avstås till juridisk person som har särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen på lämpligt sätt. Om det finns särskilda skäl får samtidigt till den som tar emot egendomen ett belopp av det arv, som tillfallit fonden, avstås för sådana omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att bevara egendomen.

Under 2016 kom det in 64 ansökningar om avstående till Kammarkollegiet. En sådan ansökan ska ges in till kollegiet senast tre år efter dödsfallet eller efter det att arvet genom preskription tillfallit fonden. Då ansökan kommit in till och med 2013 och värdet av den

egendom som ansökan avser överstiger två miljoner kronor enligt bouppteckningen beslutar regeringen om avstående och när värdet ligger under detta belopp beslutar kollegiet. Från och med 2014 beslutar Kammarkollegiet om avstående, oavsett värde. Om det i ett ärende om avstående av arv eller försäkringsbelopp som tillfallit Allmänna arvsfonden uppkommer någon fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, ska kollegiet lämna över frågan med eget yttrande till regeringen för avgörande.

Kostnad för förvaltning och administration

Allmänna arvsfonden används för att täcka Kammarkollegiets kostnader för förvaltning och administration av dödsboavveckling, hanteringen av återkravsärenden, fondförvaltning och utbetalningar av projektmedel. På samma sätt används fonden för att täcka kostnaderna för handläggning av projektansökningar och projektredovisningar inkomna till Arvsfondsdelegationen samt för controller-, kommunikations- och utvärderingsverksamhet.

Tabell 5: Förvaltnings- och administrationskostnader (Mkr)

	2016	2015	2014	2013	2012
Kammarkollegiet totalt	26,8	26,5	25,7	23,6	20,5
Dödsboavveckling med mera	16,7	16,8	16,5	15,8	14,3
Fondförvaltning	9,0	8,6	8,5	7,4	5,4
Utbetalning av beviljat stöd	1,1	1,1	0,7	0,4	0,8
Arvsfondsdelegationen totalt	39,9	34,3	34,3	31,8	29,7
Personalkostnader	21,5	19,1	19,2	16,9	17,1
Lokalkostnader	2,0	2,1	2,1	1,8	1,8
Övriga kostnader	16,4	13,1	13,0	13,1	10,8
Totalt förvaltnings- och administrationskostnader	66,7	60,8	60,0	55,4	50,2

Under en rad av år har de medel som gjorts disponibla för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om ökat. För att i motsvarande mån öka volymen av beviljade projektmedel till landets ideella organisationer har kanslistödet stärkts. Målsättningen har varit att med bibehållen eller ökad kvalitet i handläggningen bevilja mer projektmedel än tidigare. Kommunikationsverksamheten har förstärkts och effektiviserats. Detta för att få in fler ansökningar som kan leda till bifall. En utvärderingsverksamhet har byggts upp och etablerats i enlighet med en strategi som stämts av med Regeringskansliet och i enlighet med Arvsfondsagens utformning. Under 2012 inrättades en controllerverksamhet som dels ger projekten och handläggarna stöd i ekonomiska frågor och dels förbättrar kontrollen av projektmedlens användning. Controllerverksamheten förstärktes ytterligare under 2013, vilket har möjliggjort en högre nivå av preventivt arbete och därigenom minskat risken för oegentligheter. Under 2014 har en ny webb utvecklats och lanserats, vilket ledde till ökade kostnader. Under 2015 har kanslistödet förstärkts med en juristfunktion och under 2016 med ytterligare två handläggare. I budgetposten för övriga kostnader ingår kostnaderna för bl.a. kommunikations- och utvärderingsverksamheten samt overheadkostnader såsom IT, personal- och ekonomifunktion m.m. Övriga kostnader ökade under 2016 främst till följd av ökade kommunikationsinsatser och fler genomförda utvärderingar än tidigare år.

Mätt som andel av beslutade projektmedel uppgick driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen under 2016 till knappt 5,2 procent. I kostnaderna ingår samtliga driftskostnader, det vill säga även del av Kammarkollegiets overheadkostnader (exempelvis lokalkostnader och IT-kostnader) samt verksamhetens kostnader för kommunikation, utvärdering med mera. Tabell 6 visar utvecklingen av driftskostnaderna i förhållande till beslutade projektmedel.

Tabell 6: Arvsfondsdelegationens driftskostnader i förhållande till beslutade projektmedel (%)

	2016	2015	2014	2013	2012
Andelen driftskostnader	5,2	5,1	5,3	5,5	5,9

Trots att driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen har ökat, sett över en femårsperiod, har andelen driftskostnader i förhållande till beslutade projektmedel minskat. Förklaringen är att volymen beslutade projektmedel har ökat i en snabbare takt än driftskostnaderna.

En annan intressant indikator kan vara driftskostnaderna i förhållande till antalet beslut angående projektansökningar som fattas. I tabell 7 visas utvecklingen av dessa enhetskostnader över tid. Som beslut räknas bifall och avslag, men även godkännande av projektens redovisningar samt de ansökningar som, efter ibland omfattande handläggning, har återkallats av den sökande organisationen och därmed läggs till handlingarna.

Tabell 7: Arvsfondsdelegationens driftskostnader per beslut (kr)

	2016	2015	2014	2013	2012
Driftskostnader per beslut	28 800	22 300	18 700	20 300	19 400

Denna indikator visar att driftskostnaderna i förhållande till antalet beslut ökade med 29 procent under 2016. Förklaringen är främst att antalet avslagsbeslut minskat med drygt 23 procent, samt förstärkta insatser vad gäller kontroll och uppföljning av projektmedlens användning.

Fördelning av stöd 2016

Under år 2016 inkom det 1 254 ärenden till Arvsfondsdelegationen, vilket är lägre än åren innan. Den lägre volymen ärenden hänger främst samman med ett minskat antal ansökningar. Det bör påpekas att ärenden som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning hänförs till kategorierna barn respektive ungdom i tabell 8. Under kategorin *Inte fondens målgrupper* ingår även ärenden från enskilda personer.

Tabell 8: Inkomna ärenden till Arvsfondsdelegationen (st)

Inkomna ärenden	2016	2015	2014	2013	2012
Barn	340	398	516	489	346
Ungdom	574	639	870	801	770
Personer med funktionsneds.	292	334	397	475	399
Inte fondens målgrupper	48	58	78	111	81
Totalt	1254	1429	1861	1 876	1 596
Fördelade på	2016	2015	2014	2013	2012
Ansökningar	985	1059	1331	1 295	1 175
Övrigt ärende	17	27	22	45	29
Redovisningar	252	343	508	536	392
Totalt	1254	1429	1861	1 876	1 596

Antal beslut tagna av Arvsfondsdelegationen

Under 2016 har sammanlagt 1041 beslut fattats. Det är en minskning jämfört med åren innan, till övervägande del beroende på färre avslagsbeslut.

Tabell 9: Beslut tagna av Arvsfondsdelegationen, exklusive redovisningar (st)

	2016	2015	2014	2013	2012
Bifall	438	428	427	386	398
Avslag	481	625	854	685	692
Övriga	122	114	114	126	77
Totalt	1041	1167	1395	1 197	1 167

Fördelningen av antalet bifall och avslag

I tabell 10 redovisas antalet bifalls- respektive avslagsbeslut under åren.

Tabell 10: Fördelning av antalet bifall och avslag (st)

Bifall	2016	2015	2014	2013	2012
Barn	121	98	103	108	90
Ungdom	201	199	192	178	203
Personer med funktionsnedsättning	115	131	132	100	105
Antal projekt	438	428	427	386	398
Avslag	2016	2015	2014	2013	2012
Barn	164	191	272	175	139
Ungdom	224	267	405	295	334
Personer med funktionsnedsättning	65	127	126	156	153
Inte fondens målgrupper	28	40	51	59	66
Totalt antal avslag	481	625	854	685	692

Arvsfondsdelegationen har beslutat att avslå 481 ansökningar. Orsakerna till avslag har bland annat varit att projekten inte bedömts vara tillräckligt nyskapande, att ansökan kommit från offentlig huvudman utan samarbete med ideell organisation eller avsett verksamhet som redan finns som reguljär verksamhet. Andra ansökningar har avslagits på grund av att de avsett kostnader för enstaka arrangemang, att de inte haft en rimlig plan för projektets överlevnad eller att ansökan kommit från enskilda personer eller nystartade föreningar.

I genomsnitt har 48 procent av ansökningarna beviljats stöd under 2016 (se tabell 11). Om fortsättningsansökningarna, för projektens andra och tredje år, exkluderas och bifallsfrekvensen beräknas för enbart nya ansökningar uppgår den till 30 procent. Det är den högsta bifallsfrekvensen i modern tid.

Tabell 11: Andel bifall (antal bifall / (antal bifall + antal avslag)) (%)

	2016	2015	2014	2013	2012
Bifallsfrekvens (%)	48	41	33	36	37

Redovisningar

Arvsfondsdelegationen fattar sedan 2016 fleråriga projektstödsbeslut. Dock ska föregående års projektredovisning godkännas innan ett projekt kan fortsätta med finansiering ur Allmänna arvsfonden. Det görs i samband med att projektplanen för nästkommande år hanteras. Även projektens slutredovisningar granskas. Under 2016 har totalt 375 redovisningar granskats och godkänts.

Tabell 12: Godkända redovisningar (st)

	2016	2015	2014	2013	2012
Godkända redovisningar	375	393	458	372	362

Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats

Projekten har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera av Arvsfondens målgrupper. I den statistik som redovisas har projekten kategoriserats utifrån dess huvudsakliga inriktning.

Under året har nästan 734 miljoner kronor fördelats till projekt genom 438 beslut av Arvsfondsdelegationen. Mätt i kronor är det en ökning med drygt 14 procent jämfört med året innan och den högsta summan i Allmänna arvsfondens historia. Av dessa medel utgör 148 miljoner kronor lokalstöd och 586 miljoner kronor projektstöd. Tabell 13 visar utvecklingen av det stöd som beslutats av Arvsfondsdelegationen.

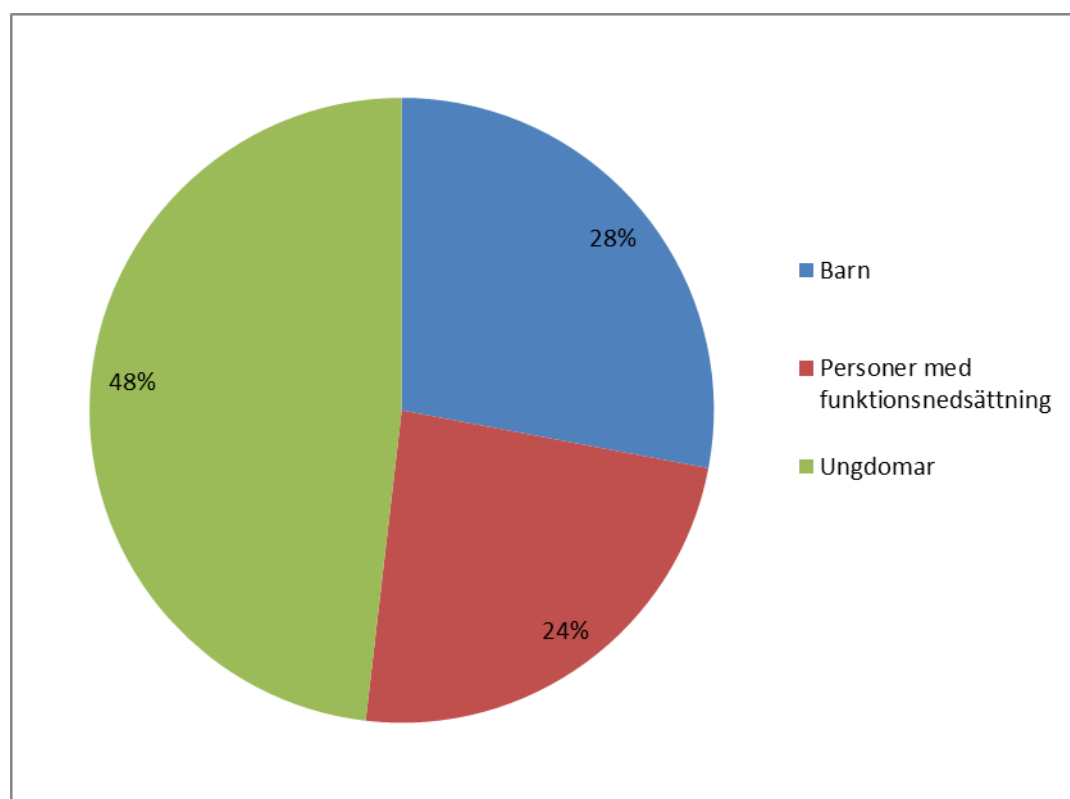
Tabell 12: Utveckling av fördelningen av stöd (Mkr)

	2016	2015	2014	2013	2012
Fördelning av stöd	734	642	616	546	477

Diagram 1 visar totala fördelningen av beslutade medel per målgrupp som andelar av totalen. Jämfört med förra året har andelen medel som fördelats till målgruppen barn ökat i förhållande till övriga målgrupper. Det bör i detta sammanhang nämnas att projekt som

riktar sig till barn och ungdomar med funktionsnedsättning redovisas under rubriken barn respektive ungdom.

Diagram 1 – Relativ fördelning av beslutade medel per målgrupp under 2016 (totalt 734 miljoner kronor)

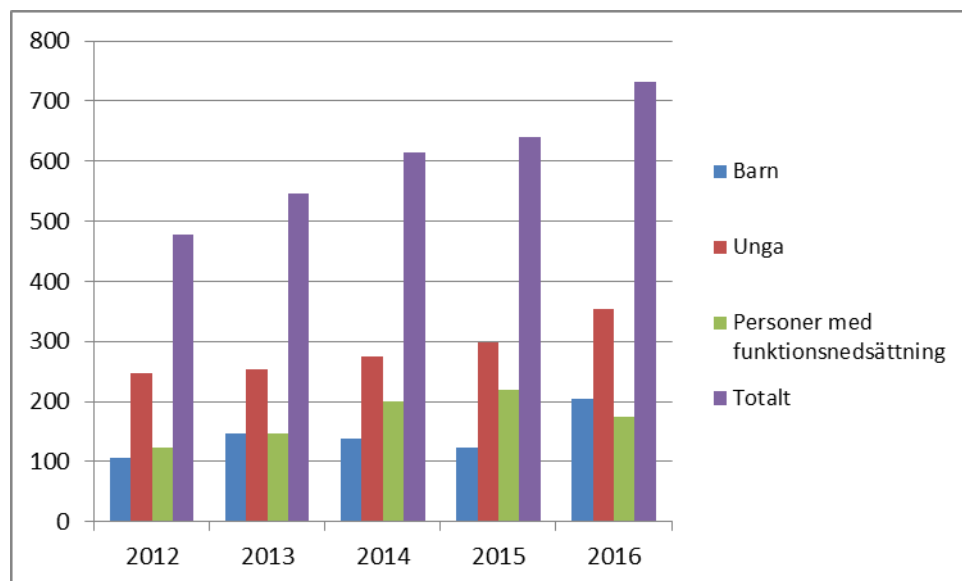

Under perioden 2012-2016 har volymen projektmedel som beslutats av Arvsfondsdelegationen ökat med 54 procent. Jämfört med 2004, när Arvsfondsdelegationen blev en från Regeringskansliet fristående nämndmyndighet, är ökningen drygt 500 miljoner kronor, eller mer än 200 procent.

Under 2016 beslutades om 205 miljoner kronor till barnprojekt. Vad gäller målgruppen ungdomar var nivån på beslutade medel 352 miljoner kronor. För målgruppen personer med funktionsnedsättning ligger volymen beslutade medel under året på 175 miljoner kronor. Projekt som riktar sig till målgruppen personer med funktionsnedsättning avser projekt där huvudfokus ligger på personer äldre än 25 år eller projekt utan fokus på viss ålder, exempelvis projekt där målgruppen är alla med en viss funktionsnedsättning.

Om projekt som rör barn och ungdomar med funktionsnedsättning räknas in under rubriken personer med funktionsnedsättning uppgår den totala volymen beslutade projektmedel till den målgruppen till drygt 300 miljoner kronor, eller 41 procent av det totala belopp som utbetalades i projektmedel under 2016. Därutöver möjliggör i princip samtliga lokalstödsprojekt verksamheter som inkluderar barn, unga eller vuxna med funktionsnedsättning. I diagram 2 redovisas utvecklingen av beslutade projektmedel per målgrupp under perioden 2012 – 2016.

Diagram 2 – Beviljade medel per målgrupp 2012-2016 (Mkr)

Redovisning av beviljade medel per målgrupp

Arvsfondsdelegationen har två stödformer. Den dominerande stödformen är projektstöd, som innebär att föreningen erhåller stöd för att utveckla en verksamhet, metod, utbildningsinsats eller delaktighets-/informationsarbete under normalt sett högst tre år. Den andra stödformen är lokalstöd, vilket innebär att en förening kan erhålla stöd för ny-, om- och tillbyggnad av en lokal eller anläggning som behövs för att driva en nyskapande och utvecklande verksamhet. I det här avsnittet redovisas översiktligt projekt- och lokalstödsmedel som Arvsfondsdelegationen fattat beslut om. Om inget annat anges gäller redovisning båda stödformerna. När antalet projekt anges i text och tabell anger siffran antalet bifallsbeslut. I några enstaka fall har samma projekt fått två beslut under samma år.

Målgruppen barn

Under 2016 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av 205 miljoner kronor till projekt med målgruppen barn enligt tabell 13. Det innebär en ökning med 82 miljoner kronor jämfört med 2015. Antalet bifall under 2016 var 121 stycken, vilket är 23 fler än året innan.

Tabell 13: Projekt till förmån för barn under 12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
Fritid/idrott	41	80 626
Egen Kraft!	14	20 822
Integration	12	19 104
Familjestöd	12	19 121
Kultur	12	15 892
Demokrati och delaktighet	9	14 682
Information/utbildning	9	13 191
Psykisk ohälsa	6	9 279
Förebyggande av brott, våld och mobbing	2	5 511
Jämställdhet och könsroller	2	4 299
Barn i utsatta situationer	2	2 791
Totalt	121	205 318

Målgruppen ungdomar

Under 2016 fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 353 miljoner kronor till 202 projekt med målgruppen ungdom (se tabell 14). Jämfört med föregående år innebär det en ökning med 54 miljoner kronor. Antalet projekt med ungdomar som målgrupp var tre fler jämfört med föregående år.

Tabell 14: Projekt till förmån för ungdomar 12-25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
Fritid/idrott	32	69 422
<i>Egen Kraft!</i> (särskild satsning)	27	43 807
Kultur	24	34 658
Demokrati och delaktighet	22	41 813
Förebygga brott, våld och mobbing	19	49 977
Integration	19	19 272
Jämställdhet/könsroller	17	27 214
Arbete/sysselsättning	16	25 565
Information/utbildning	14	19 169
Psykisk ohälsa	9	15 023
Kost och motion	1	3 480
Ungdomar i utsatta situationer	1	2 068
Drogförebyggande	1	1 486
Totalt	202	352 954

Målgruppen personer med funktionsnedsättning

Under 2016 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av 175 miljoner kronor till projekt med målgruppen personer med funktionsnedsättning (se tabell 15). Det är en minskning med 44 miljoner kronor jämfört med 2015 och även en lägre nivå än under 2014. Däremot är det en tydlig ökning jämfört med åren dessförinnan. Anledningen till att mer

medel än tidigare fördelats till målgruppen under perioden 2014 – 2016 är den särskilda satsningen Egen Kraft! Antalet projekt som fokuserade på målgruppen personer med funktionsnedsättning uppgick till 115 st, vilket är en minskning jämfört med året innan med 16 st.

Tabell 15: Projekt till förmån för personer med funktionsnedsättning

Projektändamål	Antal projekt	Summa, Tkr
<i>Egen kraft!</i> (särskild satsning)	80	124 752
Psykisk ohälsa	8	13 278
Fritid/idrott	8	8 421
Demokrati/delaktighet	5	8 315
Information/utbildning	3	5 111
Arbete/sysselsättning	3	2 949
Jämställdhet/könsroller	3	4 680
Rehabilitering	2	3 627
Förebygga brott, våld och mobbing	2	3 170
Hjälpmedel	1	1 032
Totalt	115	175 335

Geografisk fördelning av beviljade medel

Nästan 71 procent, 519 miljoner kronor, av de medel som beslutades under 2016 gick till lokala och regionala projekt. Till denna kategori hör projekt som genomförs på en eller flera angränsade orter, en eller flera angränsade län samt projekt som genomförs exempelvis i de tre storstadsregionerna. Varje projekt inkluderas bara en gång i statistiken och projektet hänförs till det län där organisationen har sitt säte. Resterande medel gick till nationella projekt. Exempel på nationella projekt är barn- och ungdomsprojekt som samarbetar med kulturinstitutioner över hela landet eller en nationell funktionshindersorganisation som tagit fram en utbildningsstrategi för personer som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Mätt i antal är 76 procent (330 stycken) av beviljade projekt av lokal eller regional natur, medan resterande projekt utgörs av nationella projekt. I likhet med de senaste åren erhöll projekt i samtliga län bifall under året. Flest ansökningar kommer från föreningar i storstadsområdena, vilket är naturligt eftersom där också finns högst antal föreningar och personer. Föreningar i storstadsområdena är också de som fått flest bifall och flest avslag på inkommande ansökningar.

Tabell 16 redovisar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden. Tabellen visar endast de lokala och regionala projekten. De nationella projekten är inte medräknade. Noterbart är att inget län har färre än tre projekt.

Tabell 16: Regional fördelning av beviljade medel till lokala och regionala projekt

Län	Antal beviljade ansökningar	Summa, Mkr
Stockholm	66	100
Västra Götaland	59	92
Skåne	52	81
Västerbotten	14	27
Uppsala	13	20
Gävleborg	13	20
Jönköping	12	15
Örebro	11	18
Kronoberg	10	17
Jämtland	9	17
Östergötland	9	17
Västmanland	8	12
Kalmar	8	10
Halland	8	7
Västernorrland	7	12
Dalarna	7	10
Värmland	6	14
Norrbotten	6	9
Gotland	5	5
Blekinge	4	12
Södermanland	3	4
Totalt	330	519

Projekt inom de prioriterade områdena

I det följande presenteras översiktligt projekt inom de tolv områden regeringen angivit som prioriterade i sin skrivelse till riksdagen. Av tabell 17 framgår att drygt 728 miljoner kronor av beslutade medel har gått till projekt inom de av regeringen prioriterade områdena. Det motsvarar 99 procent av de medel Arvsfondsdelegationen beslutade om under 2016. Sett till antalet var 432 stycken av de projekt som beslutades under året inom de prioriterade områdena. Det motsvarar 99 procent av samtliga projekt. Det ska i sammanhanget påpekas att de prioriterade områden har en både bred och övergripande inriktning.

Tabell 17: Projektfördelning inom de prioriterade områdena (st)

Prioriterade områden	Antal projekt	Summa, Tkr
Främja psykisk och fysisk hälsa	144	262 618
Öka delaktighet och stärka demokratin	96	148 397
Delaktighet i kulturlivet	58	90 328
Nyanländas mottagande och etablering	43	69 525
Främja etableringen på arbetsmarknaden	35	53 607
Förebygga våld, mobbning och trakasserier	18	48 013
Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning	17	26 234
Främja ett starkt föräldraskap	8	14 143
Stärka barns rättigheter	5	6 038
Öka jämställdhet och jämlikhet	3	4 753
Stärka inflytandet för barn och unga	3	2 902
Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre med funktionsnedsättning	2	2 040
Totalt	432	728 598

I det följande redovisas ett exempel på projekt som pågick under 2016 per prioriterat område.

Delaktighet i kulturlivet

Projektet Tillsammans är vi starkare, Community X

Projektets övergripande syfte är att ungdomar ska känna sig delaktiga i samhället och finna tillhörighet och gemenskap. Det vill man göra genom att starta upp totalt nio danskompanier/danscommunitys i nio kommuner i västra Sverige under tre år. Genom ett nyligen genomfört pilotprojekt i Alingsås och Uddevalla har man tagit fram en metod, skaffat erfarenheter och skapat kontakter och nätverk. Man vänder sig till ungdomar upp till 25 år, många gånger ungdomar som lämnat kulturskolans verksamhet och nu vill gå vidare, eller ungdomar som blivit inspirerade av andra ungdomar i lokala eller regionala föreställningar. Projektidén bygger på att man besöker aktuell projektkommun där man utbildar, stödjer och startar upp en danscommunity. Man arrangerar kurser och events, stödjer, hjälper och coachar lokala eldsjälar samt kopplar ihop dem med andra danscommunitys. Ungdomarna får möjlighet att medverka i lokala och regionala arrangemang, inte minst i den årliga dansfestivalen i Göteborg, GBG Dance Festival. Inför projektstarten har föreningen startat ett samarbete med No Limits och Share music, två organisationer som bedriver rullstolsdans för personer med funktionsnedsättning. Idén är att samverka vid arrangemang och workshops. Efter projekttidens slut har de nio nya danscommunityn vuxit sig så starka att de med visst stöd av Bilda, Region Väst, det nya dansnätverket samt hemkommunen kan stå på egna ben.

Förebygga våld, mobbning och trakasserier

Något har hänt - om att må bättre efter sexuellt våld (f.d Våldsprojekt), Forum SKILL

Syftet med projektet är att målgruppen personer med intellektuell funktionsnedsättning ska få stärkta förutsättningar till trygghet, integritet och sexuell hälsa samt verktyg för att

hantera våld, utsatthet och kränkningar av personliga gränser. Tillsammans med målgruppen vill man utveckla metoder, arbetssätt och verktyg i syfte att prata om utsatthet med en främjande och stärkande utgångspunkt. Projektet ska utmynna i:

- Sex kortfilmer på temat våld, som ska vara verktyg för att öppna och fortsätta samtal om våld.
- Diskussionsmaterial och övningar kopplade till filmerna.
- Ett webbaserat spel för primär målgrupp.
- En hemsida för spridning av filmer, diskussionsmaterial/-metoder och webbspel.
- En trycksak med fokus på erfarenheter av att ta sig vidare i livet efter att ha varit utsatt för våld.

Projektet avslutas med en nationell konferens på temat, där filmerna har premiär och materialen samt hemsidan presenteras. Dessutom görs en workshops-turné för att nå även dem som inte kan resa till en konferens. Efter projekttiden kommer materialet att leva vidare på hemsidan samt att filmer och metoder kommer att integreras i föreningens etablerade utbildningsverksamhet.

Stärka rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Projektet Med lagen som verktyg, Stiftelsen Independent Living Institute

Projektet syftar till att höja den juridiska sakkunskapen och beredskapen inom funktionshinderrörelsen i allmänhet och för personer med funktionsnedsättningar i synnerhet genom att ge den aktuella målgruppen och de berörda organisationerna verktyg för att försvara sina rättigheter på arbetsmarknaden, i skola, utbildning och på fritiden. Projektet syftar till att hjälpa enskilda individer med rådgivning och vid behov förmedling av utomstående advokater. Ett nätverk av jurister och människorättsorganisationer ska knytas till projektet för att öka medvetenheten och den juridiska kompetensen om alla diskrimineringsgrunder inom funktionshinderrörelsen men även inom människorättsorganisationer och juristkåren, inte minst via den webbsida som ska utvecklas under projekttiden.

Stärka barns rättigheter

Projektet Artiklar för livet, Kulturföreningen Viva

Projektet riktar sig till elever i förskola, grundskola och grundsärskola. Genom kreativa processer ska barnen få kunskap om sina rättigheter, få en starkare självkänsla och förståelse för sin omgivning. Projektet ska bidra till ökat kunnande om estetiska metoder i undervisningen och resultera i en lärobok som vänder sig till personal i skolan. Boken ska kunna fungera som inspiration och verktyg för skolor att arbeta kring barns rättigheter

Främja ett stärkt föräldraskap

Projektet Familjehemscentraler, Familjevårdens Centralorganisation

Projektets mål är att starta två permanenta verksamheter med hemliknande miljöer i Sala och Gävle som kan tillgodose familjehemmens, vuxnas, barns och ungdomars, behov av stöd och nätverk, erfarenhetsutbyte och kunskaper samt erbjuda mentorer till familjehemsföräldrarna och tillfällig avlastning. Målgruppen är barn i familjehem och familjehemsföräldrar. Målet är att öka kunskaper och erfarenheter och ge stöd till familjehemmen.

Öka delaktighet och stärka demokratin

Projektet Anpassad IT- vägen till digital delaktighet, FUB:s stiftelse ALA

Projektet syftar till att utveckla en tvåårig eftergymnasial distansutbildning vid Mora folkhögskola för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Projektet ska även utveckla en digital arena som är tillgänglig för målgrupperna och som kan fungera som informell lär-gemenskap efter avslutad kurs. Kursen inkluderar personer med intellektuell funktionsnedsättning som inte kan läsa eller skriva. Rekrytering av deltagare sker genom samarbete med FUB och Klippan. Kursen är individanpassad med tema såsom kultur, natur, hälsa och medborgarskap. Eleverna kommer också att ha gemensamma lektioner med deltagare på övriga kurser på folkhögskolan. För att eleverna ska få tillgång till stöd under och efter projektets slut kommer 25 stödpersoner att utbildas på distans. Stödpersonerna ska vara personer som arbetar och/eller har nära kontakt med personerna i det dagliga livet, exempelvis personal vid gruppboenden. Andra elever som studerar på folkhögskolan kommer att fungera som faddrar under kursens gång. Mora Folkhögskola kommer efter projektet att erbjuda distanskursen som en del av sitt ordinarie kursutbud. Förhoppningen är att konceptet ska spridas över landet och till fler målgrupper. För att detta ska kunna ske kommer ett stort arbete att läggas på att sprida information om projektet samt att ta fram en metodhandbok.

Främja fysisk och psykisk hälsa

Projektet Idrott för alla, Mariedals IK

Föreningen vill arbeta för att integrera och engagera elever från särskolorna i fritids- och idrottsverksamheter som t.ex. fotboll, bordtennis, innebandy och allmän fysisk träning. Målet är att öka målgruppens deltagande i fritids- och idrottsaktiviteter liksom ungdomarnas organisationsengagemang. Målet är också att integrera handikappidrotten med övrig idrott samt att få in flera ledare med funktionsnedsättningar i idrotten. Målgruppen är samtliga barn och unga grundsärskolorna i Borås samt unga vuxna som vill bli ledare. Sekundära målgrupper är barnens föräldrar och befintliga tränare inom MIK samt andra idrottsföreningar. Planen är att under projekttiden starta en handikappsektion och en ungdomsstyrelse. Efter projekttiden ska föreningen kunna erbjuda idrott för alla och flera unga ur målgruppen ska ha engagerats i organisationsarbete och som ledare inom idrotten.

Främja etableringen på arbetsmarknaden

Projektet Orden på jobbet, Dyslexiförbundet

Projektet avser att kartlägga behoven och framställa en handlingsplan vars syfte är att underlätta för personer med dyslexi och/eller dyskalkyli att klara sina arbetsuppgifter. Målgruppen för insatsen är dels personer med nämnda svårigheter, dels personer som har inflytande över hur arbetsmarknaden eller den enskilda arbetsplatsen fungerar. Dyslexiförbundet FMLS kommer att samla företrädare för de olika målgrupperna och tillsammans inventera behoven samt utveckla metoder som senare kan implementeras på olika arbetsplatser. Förhoppningen är att insatsen stärker relationerna mellan arbetstagarna, Dyslexiförbundet, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och olika fackliga organisationer. I projektet kommer ett material att produceras som kan användas av yrkesskolor, arbetsgivare, fackförbund eller andra relevanta aktörer såväl under som efter projektets genomförande.

Nyanländas mottagande och etablering

Projektet Drevet, ABF Malmö

Projektet syftar till att underlätta för ensamkommande flyktingungdomar i Malmö att erhålla kunskaper som ökar möjligheten till sysselsättning och försörjning. Målet är att skapa en plattform där ungdomarna kan lära sig att starta ett socialt företag och arbetskooperativ som återvinner, bygger, reparerar och säljer begagnade cyklar, samt utför service. Målgruppen är ungdomar mellan 18 – 25 år, som kom till Sverige som minderåriga och utan vårdnadshavare. Projektet riktar sig till både dem som har beviljats uppehållstillstånd och dem som befinner sig i asylprocessen. Ungdomarna kommer genom workshops och studiecirkel att lära sig hur man bygger och reparerar cyklar, men också hur man startar och driver ett kooperativ. Projektet inkluderar också föreläsningar inom olika områden viktiga för arbetslivet som jämställdhet, demokrati, och arbetsmiljö. Målet är att starta ett kooperativ och öppna en självdrivande cykelverkstad som kan finansiera verksamhetens fortsatta arbete. Verksamheten kommer utveckla en metodbok, med en redogörelse för projektets alla faser, för att kunna sprida erfarenheter till liknande projekt. Utöver att driva verksamheten, innebär projektet också en möjlighet för deltagarna att erhålla erfarenheter att ta med sig vidare i arbetslivet.

Öka jämställdhet och jämlikhet

Projektet Puck och boll - domaren spelar roll, Dalarnas Idrottsförbund

Syftet med projektet är att få in fler ungdomar, framförallt tjejer, i kommittéer och utskott för domarverksamhet och som utbildare och matchdomare. Genom projektet vill man skapa ett bättre arbetsklimat för unga domare inom lagidrotterna. Ungdomar i de olika förbunden ska hjälpas åt med att ta fram nytt material och utveckla metoder för att starta upp ett samarbete i Dalarna över idrottsgränserna där värdegrundsarbete och arbetsmiljö för unga domare står i fokus.

Öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning

Projektet En webbutbildning om utvecklingsstörning, åldrande och demens, Stiftelsen Svenskt Demenscentrum

Det saknas kunskaper om personer med utvecklingsstörning och åldrande, både hos gruppen personer med utvecklingsstörning själva och hos anhöriga och personal. Projektet syftar till att öka kunskaperna hos berörda målgrupper generellt, om vad det innebär att åldras med utvecklingsstörning och hur demenssjukdomar kan påverka gruppen mer specifikt. Målsättningen med projektet är att utveckla en webbaserad utbildning som är tillgänglig via Svenskt Demenscentrums hemsida. Webbutbildningen ska delas upp i två delar, en som är riktad till personer med utvecklingsstörning och en till personal, anhöriga, beslutsfattare, tjänstemän, sjukvårdspersonal etc.

Stärka inflytandet för barn och unga

Projektet Från jord till bord, Organic Without Borders

Föreningen vill genomföra ett program för barn som syftar till att öka förståelsen och intresset för att så och plantera för att sedan skörda och laga mat. Projektet fokuserar på metoder som inkluderar arbete med hela kedjan, ”från jord till bord”. Samarbete kommer att ske med grundskolor samt kockelever på gymnasieutbildning i Malmö. Ett syfte är att fördjupa kunskapen om mat och odling och vara ett komplement i undervisningen i naturkunskap, hemkunskap och svenska. Ett andra syfte med projektet är att samla in berättelser från barn i Malmö för att skapa ett program så att barnen kan lära sig att sätta ord på tidigare erfarenheter och tankar om odling och mat. Under sommarloven kommer odlingsskolor att genomföras i samarbete med förskolor.

Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori

Ansökningarna till Arvsfondsdelegationen kommer från ett brett spektra av organisationer och föreningar runt om i landet. Allt från stora, etablerade och välkända intresseorganisationer till små lokala idrottsföreningar. Trots att det inte helt går att renodla en kategori görs ändå ett försök till kategorisering för att få en bild av vilka organisationer och föreningar som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden.

Tabell 18 visar vilken typ av organisation som står som ansvarig projektägare för de projekt som fick finansiering ur Allmänna arvsfonden under 2016. I varje projekt finns det dock ett antal andra organisationer som medverkar som samarbetspartner. Tre av fyra projekt är konkreta samarbeten mellan ideella organisationer och offentliga aktörer såsom skolor, fritidsförvaltningar, sjukhus, socialtjänsten kriminalvården med mera. Vissa organisationer har under året fått stöd till fler än ett projekt. I bilaga 1 redovisas samtliga organisationer som fick stöd ur Arvsfonden under 2016.

Antalet idrottsorganisationer som beviljats medel är likt föregående år den kategori organisationer som erhållit flest bifall. Majoriteten av projekten är lokalstöd. Idrottsföreningarna som fått stöd avser främst att utöka sina verksamheter med flera aktiviteter och att nå nya målgrupper, bland annat personer med funktionsnedsättning, unga som inte är föreningsaktiva och nyanlända. Flera organisationer uppger också mer övergripande mål med sin idrottsverksamhet som exempelvis ökad kunskap om jämställdhet, minska fördomar, fadderverksamhet och minska utanförskap. Ett sätt att nå fler barn och unga är att anordna prova-på-dagar, spontan idrott och att låna ut utrustning. För att nå målet med sin verksamhet samarbetar många av organisationerna med andra föreningar och offentlig verksamhet så som skolor, omsorgerna och boenden för ensamkommande och flyktingar.

Funktionshinderorganisationerna, som 2014 bröt de senaste årens nedåtgående trend, fortsätter att öka också under 2016.

Den tredje största kategorin är kulturföreningar som i sina projekt ofta vänder sig till personer med funktionsnedsättning och till nyanlända. Med kulturen som redskap ges människor möjlighet att få en röst i samhället och gestalta sina erfarenheter och drömmar, bana väg ut i arbetslivet, få struktur i sin vardag och bryta med utanförskap. Majoriteten av projekten samverkar med andra föreningar och offentlig sektor som Migrationsverket, skolor, omsorgerna, psykiatrin och Arbetsförmedlingen.

Majoriteten av de projekt som genomförs av studieförbunden har personer med funktionsnedsättning som målgrupp. Projekten ska tillsammans med målgruppen undersöka och prova olika arbetsätt för inkludering- och empowermentprocesser. Förutom att driva egna projekt är studieförbunden ofta samarbetspartners i arvsfondsprojekt.

Offentliga huvudmän kan söka medel ur fonden om det sker i samverkan med en ideell förening. Majoriteten av de projekt som under året beviljats medel har personer med funktionsnedsättning som målgrupp, främst barn med intellektuell funktionsnedsättning. I samtliga fall där projekten drivs av offentliga huvudmän genomförs projektet i nära samarbete med ideella organisationer, såsom kulturföreningar, studieförbund och funktionshinderorganisationer. Flera av projekten som drivs av offentlig sektor handlar om att ta fram hjälpmedel för barn och unga med kommunikationssvårigheter.

Tio projekt från organisationer bildade på etnisk grund har beviljats medel under 2016. Det är något färre än under 2015, men fler än åren dessförinnan. Organisationerna har beviljats medel för verksamheter som rör identitetsarbete och information om det svenska samhället. Majoriteten av projekten samarbetar med andra organisationer och offentliga huvudmän. Fyra projekt har personer med funktionsnedsättning som målgrupp. Sex av projekten drivs av somaliska föreningar, två av dessa handlar om att utveckla och pröva metoder för att förebygga och motverka att unga utvecklar sympatier för extrema religiösa åsikter, två handlar om att underlätta för nyanlända att komma in i det svenska samhället och ett om att skapa arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning.

Inom kategorin övrigt återfinns ett brett spektrum av organisationer som ägnar sig åt vitt skilda verksamheter.

Tabell 18: Antal bifallsbeslut fördelat på olika kategorier av organisationer

Organisationskategori	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Idrottsföreningar	89	161 312 251
Funktionshindersorganisationer	64	108 160 553
Kulturföreningar	44	65 544 561
Studieförbund	38	60 226 514
Stiftelser	33	47 667 213
Sociala organisationer	24	60 053 566
Offentliga huvudmän	18	29 222 566
Ungdomsorganisationer	15	30 317 902
Organisationer bildade på etnisk grund	10	16 216 690
Trossamfund	1	749 800
Universitet och högskolor	0	0
Övrigt	102	154 235 762
Totalt	438	733 707 378

Fördelning av lokalstöd

Lokalstödet har haft en markant positiv utveckling de senaste åren (se tabell 19). Det har gynnat föreningslivet, särskilt på de mindre orterna som är de som dragit störst fördel av möjligheterna att få lokalstöd. Exempel på föreningar som under 2016 fick stöd ur Arvsfonden för att bygga lokaler eller anläggningar är Hofors Allmänna Idrottsförening, IFK Kyrkåsjo, Norrköpings Skidklubb, Agnäs IK och Karlskrona Gymnastikförening.

Tabell 19: Fördelning av lokalstöd

	2016	2015	2014	2013	2012
Antal lokalstödsprojekt	69	55	67	45	44
Beviljade lokalstödsprojekt (mkr)	148	105	118	86	73

FÖRDELNING AV STÖD GENOM SÄRSKILDA SATSNINGAR

Arvsfondsdelegationen har möjlighet att besluta om särskilda satsningar inom områden som är angelägna att utveckla. En särskild satsning innebär att en viss summa avsätts under en viss tid för ett visst ändamål. Särskilda satsningar består av ett antal projekt som hålls samman genom en gemensam extern utvärdering. Därutöver genomförs särskilda kommunikationsinsatser för att få in fler ansökningar som överensstämmer med satsningens inriktning och syfte. I övrigt gäller samma krav som för övriga projekt. I detta avsnitt redovisas kortfattat de två satsningar som pågick under 2016 – Egen Kraft! och Nyanländasatsningen.

Egen Kraft!

Genom den särskilda satsningen Egen Kraft! avser Arvsfondsdelegationen att utveckla verksamheter för att stärka målgruppens ställning inom tre fokusområden - skola och utbildning för alla, en arbetsmarknad för alla och en aktiv fritid i livets alla faser. Satsningens målgrupp är personer med funktionsnedsättningar oavsett ålder. Arvsfondsdelegationens målsättning var att fördela minst 250 miljoner kronor till projekt inom dessa tre områden under perioden 2013–2016. Satsningen tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. I de projekt som rör skola/utbildning samverkar skolor med ideella föreningar för att öka målgruppens insyn och inflytande. Inom detta område utvecklar projekten också metoder och hjälpmedel för att underlätta lärande och kommunikation. De projekt som rör arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättningar har ett genomgående tema mot ömsesidighet vilket i praktiken ofta sker genom att etablera olika sociala arbetskooperativ. Det tredje och ekonomiskt sett största området i satsningen, en aktiv fritid i livets alla faser, anlägger ett brett fokus genom att utveckla samverkan mellan olika aktörer och intressenter.

Under satsningens tredje år har Arvsfondsdelegationen arrangerat och medverkat på relevanta konferenser samt informerat om satsningen och dess kriterier på hemsidan och via nyhetsbrev för att sprida kännedom om möjligheterna att söka stöd till nya projektidéer.

Under 2016 fattade Arvsfondsdelegationen beslut om drygt 188 miljoner kronor till 120 projekt inom Egen Kraft!. Totalt under perioden 2013–2016 har 202 projekt tilldelats drygt 590 miljoner kronor.

Nedan redovisas kortfattat ett projekt per fokusområde.

Skola och utbildning för alla

Furuboda Arbetsmarknad ska, i samarbete med myndigheter och organisationer, pröva och utveckla insatser som kan bidra till att höja utbildningsnivån för unga med aktivitetsersättning och personer med funktionsnedsättning i gymnasieskolan med/utan förlängd skolgång. Grundtanken är att välja-finna-få-behålla en studieplats med stöd från en studiecoach. Coachens roll är även att hjälpa till i vardagssituationer med t.ex. rent administrativa frågor. De medverkande ungdomarna kommer att få arbeta både individuellt och i grupp under projektiden. Teamet runt varje deltagare kommer att bestå av en studie- och yrkesvägledare, folkhögskolepedagog samt en projektledare. Projektets framgångsfaktorer och eventuella hinder kommer att sammanställas och dokumenteras för att sedan spridas ut till berörda organisationer och myndigheter.

En aktiv fritid i livets alla faser

Svenska Volleybollförbundet har ungefär 200 medlemsföreningar. Vid matcher eller idrottsevenemang är det ofta problem att få tag på domare och funktionärer. Det är också väldigt ovanligt att se personer med funktionsnedsättningar agera som domare eller funktionärer vid dessa tillfällen. Svenska Volleybollförbundet vill erbjuda personer med rörelsenedsättningar som har intresse för lagidrott och vill engagera sig inom Volleybollsporten en funktionärs- och andredomareutbildning. Ansvar för utbildningen kommer att ligga på Bräcke Diakoni tillsammans med Göteborgs United Volleybollklubb. Projektet innebär inte enbart en möjlighet för målgruppen att få kvalificerade uppdrag som funktionärer och andredomare utan kommer även att ge deltagarna ökad kompetens och tillfälle att utöka sitt sociala nätverk så att de får en mer aktiv fritid, sysselsättning och därmed bättre hälsa.

En arbetsmarknad för alla

Projektet drivs av Föreningen Hidde Iyo Dhaqan som ligger i Malmö. Projektet består av två delar:

- skapa arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning, genom en ekonomisk förening (arbetsintegrerande socialt företag) med fokus på bi- och insektsodling. Syftet är att personer med funktionsnedsättning ska få sysselsättning och egen försörjning.
- arbeta fram pedagogiska metoder och material kring lärande om bi- och insektsodling för barn. Syftet är att barn ska få utveckla sitt intresse för och lära sig om bi- och insektssamhällen. Målgrupperna är dels personer med funktionsnedsättning, dels barn i åldern 4-12 år. Efter projekttiden ska verksamheterna leva vidare i form av ett socialt företag för personer med funktionsnedsättning som arbetar med bi- och insektsodling. Den pedagogiska verktygslådan ska användas av föreningen själva och av andra aktörer såsom förskolor, skolor och andra utbildningsanordnare.

Nyanländasatsningen

Satsningen syftar till att stärka förutsättningarna för det lokala mottagandet av nyanlända barn och ungdomar. Projekt som ingår i satsningen ska bidra till att underlätta nyanlända barns och ungdomars etablering och delaktighet i samhället.

Arvsfondsdelegationens målsättning är att fördela minst 400 miljoner kronor till 150 projekt under perioden 2016 - 2018. Satsningen lanserades i mars 2016. Projekt inom satsningen ska utveckla nya metoder eller verksamheter med och av målgruppen nyanlända barn och ungdomar. Projekten ska skapa möten mellan etablerade barn och unga och nyanlända och stärka målgruppens nätverk och möjligheter till språkträning.

Under satsningens första år har Arvsfondsdelegationen genomfört möten med relevanta myndigheter för att utbyta information och erfarenhet, medverkat på relevanta konferenser samt arrangerat seminarier och workshops för att informera om satsningen och inspirera föreningar att söka stöd till nya projektidéer. 2016 behandlades totalt 96 ansökningar inom ramen för Nyanländasatsningen. Av dessa beviljades 43 projekt medel med nästan 70 miljoner kronor ur fonden.

Det finns en stor variation vad gäller teman för de beviljade projekten. Projekten arbetar bland annat med jämställdhet, entreprenörskap, odlingsprojekt, vatten- och simträning, friluftsliv, sex- och samlevnad, sport och fritid, hälsofrämjande aktiviteter, formgivning samt språkträning genom sång, film- och skivrarverkstäder.

Nedanredovisas kortfattat två av projekten inom Nyanländasatsningen.

Studiefremjandet Stockholms lan driver projektet "Snacka Jamnt!" i samarbete med RFSU och Man for jamstalldhet. Inom ramen for projektet genomfors studiecirkklar med asylsokande unga och foraldrar kring viktiga fragor som bland annat demokrati, manskliga rattigheter, sexualitet, diskriminering, normer och jamstalldhet.

Ett annat projekt som beviljats stod ar "Vattenvana", ett projekt som drivs av Goteborgs Kungliga Segelsallskap. Syftet med projektet ar skapa nya metoder att arbeta med integration. Malat ar att fa nyanlanda barn och unga att kanna sig trygga i och omkring vatten. Genom segling och simning skapas vattenvana och aktiviteterna i projektet Vattenvana skapar gemenskap, trygghet och ett socialt natverk for deltagarna.

KOMMUNIKATION

Det var en ambitiös verksamhetsplan som skulle genomföras under 2016 och först efter sommaren var den planerade tillsättningen och kompetensförstärkningen i form av återrekryteringar på plats. Det innebär att stor del av arbetet genomfördes under höst och vinter för att till viss del få genomslag och kan följas upp först under 2017.

Kommunikationsmål 2016

1. Öka trafiken på arvsfonden.se med 10 procent jämfört med 2015

Resultat: 23,3 procent.

Antal besökare/månad ökade från 15 971 till 19 700, vilket motsvarar 23,3 procent.

2. Den totala räckvidden för Arvsfondens närvaro på sociala medier ska öka med 25 procent.

Resultat: 63 procent.

Total räckvidd (antal exponeringar av Arvsfondens inlägg)

2015: 1 037 242

2016: 1 691 603

En ökning med 63 procent

3. Av de personer som har exponeras för Arvsfondens inlägg ska fem procent engagera sig i innehållet – en ökning med 1,3 procent jämfört med år 2015. På grund av ändringar som Facebook genomfört i användargränssnitt och algoritmer har parametrarna för uppföljningsbar data och statistik förändrats, vilket innebär att det inte finns några jämförbara siffror för innehållsengagemanget under 2016. I stället mäts engagemanget i form av antal personer som under året aktivt har valt att ta del av Arvsfondens innehåll genom att gilla Facebook-sidan.

Resultat: 93 procent.

Antal fans

1 januari 2016 – 1919 st

31 december 2016 – 3712 st

En ökning med 93 procent

4. Arvsfonden ska publicera ett inlägg dagligen i sociala medier (Facebook + Twitter).

Resultat 1,6 dag

2015: 117 st (plus 3 st) 120 – 0,5/dag

2016: 166 (plus 195 st) 361 – 1,6/dag

5. Fortsatt stort genomslag i media med en hög andel publicerade pressmeddelanden.

Resultat: Fortsatt bra utfall i framför allt lokalpress då det i hög utsträckning blir publiceringar i samband med att ett lokalt projekt på orten fått pengar för sin verksamhet.

För att nå ut via media om Arvsfonden utöver de pressmeddelanden som görs i samband med beslut utvecklades ett koncept med en Projektbarometer. Då Arvsfonden har som mål att vara till för hela Sverige och att det ska starta ett nytt projekt i varje län varje år, var ambitionen att visa hur fördelningen av projektstöd ser ut länsvis. Denna satsning kommer att återkomma årligen då den föll väl ut med följande resultat:

Resultat: 111 publiceringar
5 077 000 potentiella läsare
2 663 000 kronor i annonsvärde

Utveckling av arvsfonden.se

Webbplatsen arvsfonden.se har fått ett tydligare syfte att vara navet för den som vill veta mer om verksamheten och funderar på om den egna föreningen kan driva ett arvsfondsprojekt. Den har utvecklats i syfte att bli mer coachande och stödjande. Här kan man testa sin idé och se om den följer Arvsfondens kriterier, man får veta hur man gör för att söka pengar och kan se hur andra har gjort. Bland de fem mest besökta sidorna förutom startsidan ligger "Ansök om pengar", "Testa din idé" och "Andra fonder". När filmen "Robin fick 3 miljoner till sin dröm" lanserades så var den topp tre.

En annan utveckling var att Arvsfonden flyttade ut sina sociala nätverk i de redan befintliga nätverken och själva tog över ansvaret för att publicera fakta om projekten. Det var helt enkelt för kostsamt att som myndighet förvalta och "supporta" ett eget socialt nätverk och det användes inte heller av alla projekt. Dessutom är det bättre att möta målgrupperna i de kanaler där de redan befinner sig än att begära att de ska gå in och aktivera sig på nya platser, som Arvsfondens webbplats. Resultatet visar att den avvägningen var korrekt då besöksstatistiken i de befintliga sociala nätverken, så som Facebook och Twitter ökat markant och Arvsfonden mött målgrupperna – och nya – utan att behöva investera i ett eget nätverk.

Tidning – Idéer som blir verklighet

Tidningen "Idéer som blir verklighet" gick ut som bilaga 31 december 2016. I samband med intervjuerna i tidningen spelades även 50 filmer in och de kommer att visas under 2017. Dessutom har det producerats två e-learning filmer som beskriver hur man söker pengar och hur ett av arvsfondsprojekten gjorde när de sökte pengar.

Målet med tidningen följdes upp under januari och filmerna följs upp efter publicering 2017:

75 procent av de tillfrågade som läst DN från 31 december, svarade att de hade tagit del av bilagan från Arvsfonden.

47 procent tycker att bilagan ger ett positivt eller mycket positivt intryck.

39 procent av de tillfrågade i undersökningen svarar att bilagan bidragit till att öka deras kännedom om Arvsfonden, i hög eller mycket hög utsträckning.

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

De utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierat utförs av forskare inom det aktuella området. Utvärderingarna visar att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar i stor utsträckning tas tillvara både i organisationer, offentlig sektor och i forskarvärlden. Det civila samhällets organisationer utvecklar sitt organisationskapital, gör nya upptäckter inom sitt område, utökar sina målgrupper och skaffar nya samtalspartners. Och allra viktigast - projekten utvecklar metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo.

De genomförda studierna visar på projektens möjligheter att skapa mötesplatser och ge nya positiva förebilder för människor som lever i utanförskap. Utvärderingarna ger många exempel på hur det civila samhällets organisationer kan stärka människors livsvillkor, för att på så sätt försöka åstadkomma en förändring. Studierna visar även på möjligheterna, men ibland även svårigheterna, som finns i organisationers partnerskap med offentliga aktörer. Rapporterna belyser även hur projekt synliggör samhällsproblem som tidigare inte uppmärksammats, samtidigt som projekten i sig genererar kunskap. Kunskaper som enligt forskarna ibland kan anses vara banbrytande för utvecklingen inom det aktuella området. Men studierna visar också på kortsiktiga ekonomiska lösningar, organisatoriska hinder i mötet med den offentliga sektorn och en allt mer komplex och svårhanterlig social utsatthet i samhället som påverkar projektens möjlighet att genomföra sitt arbete.

Flera utvärderingar lyfter också de komplexa situationer som många projektmedarbetare möter, ofta utan professionellt stöd. Projektmedarbetare förväntas ha förmågan att engagera, mobilisera och tydliggöra för att kunna organisera arbetet. Det krävs också att de ska lyssna, känna av situationer och anpassa arbetet efter situationen. En projektledare ska även kunna tala med människor i målgruppen, men även med personer från andra samarbetspartners och representanter för myndigheter. Många projekt är dessutom personberoende och därmed sköra om projektmedarbetare slutar innan projektet är avslutat.

Projekten leder till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel, förbättrade former för delaktighet med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet finansierad av offentliga eller andra medel. På det sättet blir projekten investeringar i samhället, som kommer Allmänna arvsfondens målgrupper till del även långt efter det att finansieringen ur fonden upphört.

Att ta tillvara kunskaper och erfarenheter

Arvsfondsdelegationens strategi för uppföljning och utvärdering följer pengarnas väg från inkommen ansökan fram till avslutat och redovisat projekt. Syftet är att ta tillvara kunskaper och erfarenheter från inkomna ansökningar och beviljade projekt. Strategin genomförs i tre steg; uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning och utgår från ett antal övergripande frågeställningar: Vilka spår lämnar Allmänna arvsfondens pengar och under vilka betingelser lämnar pengarna spår? Vilka framkomliga vägar och vilka hinder stöter projekten på? Hur upplever målgrupperna insatserna? Vilka roller har målgruppen i projekten och hur får de en röst? Hur många har deltagit i den aktuella verksamheten?

Synen på projekt

Projektverksamhet handlar om att pröva något nytt, vilket gör att projekt till sin natur

både är komplexa och oförutsägbara. Arvsfondsprojekt bedrivs dessutom inom den ideella sektorn, där organisationer och föreningar verkar under olika förutsättningar. Bland de projekt som erhåller medel ur fonden återfinns gamla och nya organisationer, föreningar med fast anställda och projektanställda, avlönade och oavlönade, utbildade och outbildade. Uppföljnings- och utvärderingsverksamheten belyser därför projektens verksamhet ur olika perspektiv som till exempel organisationens, medarbetarnas, projektdeltagarnas och ur aspekter på jämställdhet. Genom att belysa verksamheterna från olika perspektiv kan strategin synliggöra värdefull kunskap om och ge förståelse för det civila samhällets organisationers insatser och betydelse i samhället.

Uppföljning av enskilda projekts överlevnad

Organisationer och föreningar som beviljas medel ur Arvsfonden ska efter varje avslutat projektår lämna in en redovisning av projektet. De avslutade projektens slutredovisningar granskas särskilt och grupperas sedan i fyra olika kategorier utifrån vilka spår projekten lämnar. Kategoriseringen görs dels utifrån slutredovisningen och dels utifrån kompletterande diskussioner med de avslutade projekten. Den slutliga kategoriseringen görs minst fyra månader efter det att stödet från Arvsfonden upphört. Syftet med granskningen av slutredovisningarna ur ett överlevnadsperspektiv är inte att bedöma om projekten är bra eller dåliga, utan handlar snarare om att ge kunskap om under vilka betingelser Allmänna arvsfondens pengar lämnar spår. Uppföljningen fokuserar således på projekts utvecklingspotential samt villkor för överlevnad. Under 2016 har totalt 104 projektstöd slutredovisats och kategoriserats enligt nedan.

Lokalstödsprojekten ingår inte i överlevnadskategoriseringen som redovisas i det följande. Redovisning av den tio respektive fyra års uppföljning som görs av lokalstöden redovisas under rubriken Kontroll av Arvsfondsmedlens användning.

Kategori 1 – Projekt som inte lämnar några spår

I kategori 1 ingår de projekt som inte lyckades genomföra den verksamhet som de hade beviljats medel för. Endast ett av de slutredovisade projekten hamnade i denna kategori. Anledning till att projektet inte lyckades hänger sannolikt samman med att projektet inte varit helt förankrat vare sig på platsen eller i organisationen. Ingen i föreningen kommer från stadsdelen där projektet skulle genomföras och när projektledaren slutar ville ingen ta över. Uppföljningar av denna kategori projekt visar dock att de erfarenheter som gjorts i vissa fall ligger till grund för föreningens fortsatta utvecklingsarbete.

Kategori 2 – Projekt som genomfört den verksamhet som planerats

I denna kategori återfinns de projekt som har gjort det som stod i deras projektplan. Majoriteten av dessa projekt handlar om att utifrån erfarenheter från målgruppen ta fram verktyg, metodhandledningar och kunskap om exempelvis endometriosis, barn som inte leker och stöd till föräldrar till barn med medfödda hjärtfel.

Projekten har genomförts men har vid redovisningstillfället inte lämnat några synliga spår i det fortsatta arbetet. Enligt projekten krävs det mycket tid för att sälja in och marknadsföra sina tjänster och material, tid som inte längre finns när projektet är avslutat. Även om de aktiviteter som genomförts inom projektet inte längre finns kvar kan de verksamheter som bedrivits under projektets gång varit av stor vikt för dem som varit delaktiga. Exempelvis de unga som har en muskelsjukdom och som medverkade i ett projekt för att samla in och förmedla ny kunskap om utvecklingen inom området

muskelsjukdom, en kunskap som inte tidigare fanns sammanställd. Andra exempel är unga med rörelsehinder som fått hjälp att underlätta övergången från skola till arbetsliv och barn till frihetsberövade föräldrar som fått stöd.

Här finns också organisationer som utifrån erfarenheter från projekten fortsätter driva frågor om exempelvis hur unga med intellektuella funktionsnedsättningar ska kunna pröva på att studera utan att deras ersättning försvinner eller att personer som har synnedsättning till följd av stroke ska kunna ha kvar sitt körkort. Något som är möjligt i vissa andra länder men inte i Sverige.

Kategori 3 – Erfarenheterna från projekten lever vidare

I denna kategori finns projekt där man exempelvis har tagit fram en metod eller ett nytt arbetssätt som sedan används i organisationen eller av aktörer utanför organisationen, exempelvis inom offentlig sektor. Erfarenheterna tas tillvara men det kan vara svårt att få en uppfattning om i vilken utsträckning det sker. Erfarenheter som i flera fall, efter projektets slut, används i olika former av utbildningar i studiecirklar och mentorskapsprogram. Några exempel på detta är projektet Så funkar sex, som genomförs av Forum SKILL i Göteborg som håller uppdragsutbildningar runt om i landet om metoder för kommunikation och information om sex och samlevnad för personer med intellektuella, neuropsykiatriska eller kognitiva funktionsnedsättningar. Ett annat exempel är Svenska OCD-förbundet Ananke, som håller hälsokurser där barn med OCD får möjlighet att umgås med djur och utöva musik. Ett tredje exempel är Romska ungdomsförbundets projekt Vi är romer som tagit fram en vandringsutställning om romer, som visas på museer och kulturinstitutioner runt om i landet. Skolor kan också hyra in material till studiedagar tillsammans med en pedagog.

Se bilaga 2 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Arvsfonden upphört.

Kategori 4 – Verksamheten lever vidare

I denna kategori finns projekt där verksamheter lever vidare. Den finansieras av organisationen själv alternativt helt eller delvis av kommun, landsting, avgifter eller via statliga medel. Ett exempel är Föreningen Shedos projekt Ego Nova, som arbetar med att förebygga kombinationsproblematiken självskadebeteende och ätstörningar och att öka kunskapen på området. Verksamheten fortsätter nu i föreningens regi med finansiering genom Nationella självskadeprojektet, som finansieras av Socialdepartementet. Ett annat projekt där verksamheten lever vidare är Lunds fontänhus projekt Vägen framåt, som utvecklat en stödverksamhet för universitetsstudierande som lider av psykisk ohälsa. Verksamheten omfattar studiestöd, friskvård m.m. och omfattar nu också komvux studerande och internationella studenter som saknar sociala kontakter. Lunds universitet, Lunds kommun, Region Skåne och en rad fonder och stiftelser finansierar.

Det är inte helt enkelt att säkerställa hur projekten finansieras då det ofta handlar om fler olika typer av finansiering samtidigt. Förutom föreningsbidrag och medlemsavgifter finansieras verksamheterna av offentlig sektor som både köper tjänster, ger bidrag av olika slag och ger personer med olika typer av försörjningsstöd möjlighet att medverka i projekten.

Av de 44 projekt inom denna kategori har majoriteten någon form av finansiering av offentlig sektor som använder metoden, köper in tjänster eller ger ekonomiskt bidrag.

I andra avslutade projekt fortsätter organisationen det arbete som påbörjats. De verksamheter som bedrivs handlar i huvudsak om olika metoder som tagits fram men också om information och stöd. Exempelvis Stockholms Handikappidrottsförbunds projekt Synlig idrott, som nu driver en idrottsskola för barn med synnedsättning.

Flera projekt samverkade redan på ett tidigt stadium med offentlig sektor.

Se bilaga 2 för en kort beskrivning av respektive projekts överlevnad efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden upphört.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2016

Genomgången av 104 inkomna slutredovisningar utmynnar i följande kategorisering av överlevnad efter det att finansieringen ur Arvsfonden upphört.

Tabell 20: Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2016 (104 st)

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	1
Kategori 2	45
Kategori 3	14
Kategori 4	44
Totalt antal granskade slutredovisningar	104

Uppföljningen av redovisade projekt visar att 56 procent (kategorierna 3 och 4) av projektens verksamhet lever vidare i någon form. Eventuellt kan den något högre andelen projekt som överlever bero på andra satsningar som kommer det civila samhällets organisationer till del. Flera av de redovisade projekten uppger exempelvis att de har stöd från Kulturrådets satsning Skapande skola och kommunernas resursnämnder.

I huvudsak framträder tre bidragande faktorer till i vilken mån en organisation lyckas genomföra sitt projekt så att erfarenheter och kunskaper tas tillvara:

– Projektförankring, både inom den egna organisationen och externt, är en viktig förutsättning för att erfarenheterna ska kunna leva vidare. Förankring är viktig både på lednings- och verksamhetsnivå såväl i den egna organisationen som hos aktörer man ska samarbeta med eller som kan vara tänkbara finansiärer i framtiden. Inte minst viktigt är att den tänkta målgruppen för projektet är med och påverkar utformningen av verksamheten.

– Dokumentation är en annan avgörande faktor för att kunna ta tillvara erfarenheter och kunskaper. Att dokumentera och sätta ord på sitt arbete är värdefullt både för att utveckla den egna verksamheten och för att sprida erfarenheterna vidare.

– Tiden är ytterligare en betydelsefull faktor. Att engagera, och förankra en projektidé för att så småningom genomföra den och få den att överleva tar tid.

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad 2007-2016

Under den senaste tioårsperioden har 1350 avslutade projekt kategoriserats utifrån vad som händer med projekten efter det att Arvsfondens finansiering upphört. Av projekten lever 50 procent vidare (se tabell 21) vid tidpunkten för kanslifunktionens granskning.

Tabell 21: Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisningar granskade 2007-2016

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	40
Kategori 2	636
Kategori 3	289
Kategori 4	385
Totalt antal granskade slutredovisningar	1350

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2016

En viktig del i de utvärderingar som forskare genomför på uppdrag av Arvsfondsdelegationen är att kategorisera överlevnaden i de projekt som utvärderas. Utvärderarna kategoriserar avslutade projekt på samma sätt som Arvsfondsdelegationen. De har använt sig av projektens dokumentation, enkäter och/eller telefonintervjuer, projektbesök samt intervjuer. Nedan redovisas den kategorisering av projektens överlevnad som gjorts av forskarna i tre av de utvärderingar som presenterades under 2016. Totalt omfattar denna kategorisering 67 projekt.

Tabell 22 – Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar avslutade 2016

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	0
Kategori 2	22
Kategori 3	12
Kategori 4	33
Totalt antal kategoriserade projekt	67
Pågående projekt, ej kategoriserade	8

Enligt forskarna är överlevnadsgraden för de granskade projekten beroende av goda relationer och samarbeten med befintliga och relevanta privata, kommunala och statliga organisationer. Genom att göra aktörer som representerar den offentliga sektorn till aktiva parter (med ansvar) skapar projekten incitament som kan säkerställa ett långsiktigt stöd. Målgruppens delaktighet är också en framgångsfaktor som bör beaktas. Enligt forskarnas bedömning lever 67 procent av projekten vidare. Dock bör noteras att tjugo projekt valdes ingick i en studie vars syfte var att ta reda på vad som hänt efter det att projekten avslutats och kategoriserats som överlevare.

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad 2007 – 2016

Under den senaste tioårsperioden har 1109 projekt kategoriserats av forskarna utifrån deras grad av överlevnad. De projekt som utvärderats av forskarna har fått stöd ur Arvsfonden under perioden 1994-2016. Enligt forskarnas egen bedömning lever 49 procent (542 projekt) vidare i någon form efter det att finansieringen ur Allmänna arvsfonden har upphört. Att forskarna funnit en något lägre överlevnadsgrad än kansliet kan ha samband med att de projekt forskarna följt upp går längre tillbaka i tiden då det inte ställdes lika höga krav på att ha en rimlig plan för projektens överlevnad. Samtidigt lyckades inte 6 procent av projekten genomföra sin verksamhet under projekttiden. Resterande 45 procent av projekten genomfördes som planerat, men forskarna kunde inte vid tidpunkten för utvärderingen konstatera om verksamheten/metoden lever vidare eller ej.

Tabell 23 – Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar avslutade 2007-2016

Överlevnadskategorier	
Kategori 1	69
Kategori 2	498
Kategori 3	272
Kategori 4	270
Totalt antal kategoriserade projekt	1109

Arvfondsdelegationens projekt ur ett genusperspektiv

Förväntningarna är ofta höga på civilsamhällets organisationer som aktörer i arbetet för jämställdhet. Aktörer inom civilsamhället har till exempel utvecklat nya idéer och metoder för jämställdhetsarbete och varit viktiga pådrivare i att sätta jämställdhetsfrågor på den politiska agendan. Samtidigt utgör jämställdhetsfrågor inte någon betydande del av forskningen om civilsamhället.

Olika utredningar har påtalat att endast ett fåtal organisationer inom det civila samhället bedriver ett aktivt jämställdhetsarbete¹. Samma utredningar menar också att jämställdhet till väsentliga delar handlar om attitydförändringar som är svåra att påverka. Det civila samhällets organisationer är en del av ett icke jämställt samhälle och arbetet måste komma från organisationerna själva, men det är ändå viktigt att driva frågorna framåt.

Arbetet med frågor om jämställdhet avser att synliggöra om och på vilket sätt projekten utmanar den rådande maktstrukturen i ett intersektionellt perspektiv. Arbetet med jämställdhet sker på tre nivåer, i kanslifunktionens inre arbete, i den aktiva handläggningen och i uppföljnings- och utvärderingsarbetet.

Genusperspektivet uppmärksammas i så väl handläggning av ärenden som i de utvärderingar som initieras. För att synliggöra könsmaktsordningen i de projekt som beviljas medel görs en uppföljning av mäns och kvinnors olika roller i projekten. Arvfondsdelegationen följer också upp de projekt som riktar sig enbart till män respektive kvinnor för att få kunskap om vilka frågeställningar som det civila samhällets organisationer uppmärksammar alternativt inte uppmärksammar ur ett genusperspektiv.

¹ E Jeppson Grassman och L Svedberg samt 2005, SOU 2004:59. Det civila samhället och jämställdhet, Civ Sam, MUCF 2015

Studier av det civila samhällets organisationer har visat att män oftare deltar på högre nivå i organisationerna än kvinnor, som i högre utsträckning än män återfinns på positioner med begränsad makt men med stort ansvar. Detta bekräftas i den studie som Handelshögskolan gjort av pågående arvsfondsprojekt, Projektledaren, organisationen och projektet.

I de projekt som slutredovisats under 2016 har 64 procent av projektledarna varit kvinnor. I sex av projekten hade man delat ledarskap, en man och en kvinna och i två projekt var projektledaren en hen. När det gäller lokalstödsprojekten gäller det omvända där majoriteten av projektledare är män.

Att leda projekt, starta upp och genomföra verksamheter med syfte att pröva nya metoder, möta och ge stöd åt människor som lever i utsatta situationer, leda volontärer och ansvara för en budget innebär sannolikt både stort ansvar och makt i situationen men nödvändigtvis inte över sin situation.

Det finns ingen större skillnad vad det gäller vilken typ av organisation och vilka typer av verksamheter som män och kvinnor är projektledare för. Här skiljer sig arvsfondsprojekten från studier som visar att kvinnor oftare än män är engagerade inom omsorg, solidaritet och kultur.

Av de projekt som Arvsfondsdelegationen beviljade stöd till under 2016 bedriver tre verksamheter som riktar sig enbart till män. Två av dessa drivs av Riksorganisationen Män för Jämställdhet. Projektet Fatta man – för dig som vill fatta och förändra som genomförs tillsammans med Crossing Borders och Femtastic, syftar till att få unga män, 15-25 år, att reflektera kring frågor om sexuellt våld. Målsättningen är att de ska förstå, ta ansvar och vilja vara en del av det förändringsarbete som startats upp genom kampanjen FATTA. Projektet kommer att samla in en mängd personliga berättelser som belyser hur killar och unga män upplever och relaterar till maskulinitetsnormer och sexuellt våld. Män för Jämställdhets andra projekt Machofabriken 2.0, genomförs tillsammans med Unizon och ROKS och har som syftet att vidareutveckla metodmaterialet Machofabriken att omfatta ett bredare våldsperspektiv och normförändrande arbete. Det tredje projektet som riktar sig till män är Behandling av unga våldsutövare 13-23 år som drivs av föreningen Here 4 U. Föreningen vill inom ramen för sin killjournsverksamhet testa och ta fram ett metodutvecklande behandlingsarbete med unga våldsutövare.

Tjugotvå projekt riktar sig enbart till kvinnor. Av dessa drivs fem av idrottsföreningar som vill skapa förutsättningar för kvinnor att idrotta, pröva nya aktiviteter och att ta mera plats. Ett sådant projekt är Dalarnas idrottsförbunds projekt Puck eller boll – domaren spelar roll, som vill få in fler tjejer i kommittéer och utskott när det gäller domarverksamhet och som utbildare och matchdomare genom att skapa ett bättre arbetsklimat för unga domare inom lagidrotterna. Ett annat exempel är Real Fighter Sällskap som med projektet Mulier Fortis vill skapa nya mötesplatser för unga tjejer som befinner sig i ett utanförskap där de kan genomföra aktiviteter tillsammans med andra. Ett flertal projekt har som syfte att engagera unga kvinnor i musik och kultur och samhällsfrågor. Exempelvis Riksorganisationen Femtastics projekt Girls Up Front riktar sig till tjejer 13-25 år som är intresserade av musik och kultur för att inspirera dem att ta plats med sin musik och sin konstform.

Flera projekt vänder sig till flickor med annan etnisk bakgrund. Ett av dessa är Insamlingsstiftelsen Kvinna till kvinnas projekt Systerskap som vill skapa mötesplatser

och möjliggöra erfarenhetsutbyten mellan nyanlända unga kvinnor och svenska unga kvinnor. Projektdeltagarna kommer bland annat att ges stöd för att genomföra egna projekt och aktiviteter som syftar till att sprida kunskap om kvinnors rättigheter och jämställdhet.

Ett annat exempel är Föreningen Hidde Iyo Dhaqan som driver projektet Tjejer kan. Det övergripande målet med projektet är att stärka, utbilda och coacha flickor och unga kvinnor med somalisk bakgrund, så att de kan verka som ledare i projekt, föreningar, företag och i övrigt i samhället. Projektets målgrupp är unga kvinnor mellan 15-25 år med främst svensk-somalisk bakgrund boende i Malmö. Inom projektet kommer det att utvecklas en idéverkstad där deltagarna får testa och pröva sina idéer. Deltagarna kommer att arbeta praktiskt och lösningsbaserat i caseformat och samtidigt få möjlighet att utveckla sin egen självkänsla. Tjejer Kan-projektet genomförs i samarbete med, Coompanion i Skåne, Yalla Trappan, Imagenes del Sur, Rädda Barnen, Somaliska freds- och skiljedomsföreningen samt Enter - Stadsmissionens mötesplats för tjejer 13-20 år.

Uppföljning av målgruppens delaktighet i arvsfondsprojekten

Arvsfondsdelegationens uppföljnings- och utvärderingsverksamhet visar att fondens medel lämnar spår, men också att många utmaningar återstår för att säkerställa att fondens medel når ut till målgrupperna oavsett kön, etnicitet, sexualitet, socioekonomisk bakgrund, funktionsnedsättning och plats. En annan utmaning är att fondens målgrupper får reella möjligheter att också ha inflytande *över* och *i* de verksamheter som bedrivs.

Syftet med uppföljningen av målgruppens delaktighet är att synliggöra målgruppens roller i projekten, hur man når målgruppen, de får en röst och vilka projekten når respektive inte når.

Ett av kriterierna för att beviljas medel är målgruppens delaktighet. Ett kriterium som handläggarna i den aktiva handläggningen och Arvsfondsdelegationen vid beslut om stöd lägger stor vikt vid. Hur deltagandet ser ut i olika samhällsgrupper och möjligheten att påverka detta är svårare att få en bild av och att påverka då föreningar och organisationer har sina unika förutsättningar. Vissa lokala föreningar är en del av en institutionaliserad riksorganisation med långa anor. Andra är nya och utvecklade ur specifika behov och idéer som kan kopplas till den lokala platsen. Många organisationer med regional eller nationell förankring har en central organisation och avser, utifrån ett uppdrag eller övergripande ambition att skapa bättre förutsättningar för andra än de som är medlemmar i föreningen.

I det följande sammanfattas hur delaktigheten redovisats i de projekt som slutredovisats under 2016.

Problemformulering och initiativ

Initiativet till arvsfondsprojekten tas ofta i en intresseorganisation där organisationen representerar målgruppen. Ibland har ett behov eller en möjlighet uppmärksamats och efterfrågats av enskilda personer ur målgruppen. I vissa fall kommer initiativet från en person utanför målgruppen. Vilken roll målgruppen har i planeringen av projektet framgår inte alltid i projektens redovisning. Vanligt förekommande är dock att målgruppen finns med i en referensgrupp och delar med sig av sina erfarenheter och förväntningar. När det handlar om små barn eller personer med vissa grava funktionsnedsättningar kan även anhöriga och personal föra målgruppens talan.

Inflytande och delaktighet

Enligt projektens slutredovisningar är det i planeringen och i genomförandet av projektet som målgruppen får ett reellt inflytande och kan vara delaktiga. Därmed inte sagt att de alltid även får inflytande i övriga delar av organisationens verksamhet. Projekten skapar arenor och mötesplatser där människor med liknande erfarenheter, idéer och drömmar möts. Att dela gemensamma erfarenheter med andra ger en positiv identitetsutveckling som kan bilda motvikt mot den negativa identitet som marginaliserade grupper kan ha tilldelats av majoritetssamhället. I projekten får målgruppen redskap att sätta ord på sina erfarenheter, bryta med ett destruktivt liv och redskap att gå vidare exempelvis till arbete och studier. Redskapen kan vara film eller teater, framtagande av ny teknik eller ett nytt arbetssätt. Genom medverkan i projekten och föreningslivet blir människor delaktiga i ett sammanhang och i samhället.

Vilka når projekten och hur? Vilka når man inte?

Civilsamhället framställs ofta som en plats där marginaliserade grupper kan göra sina röster hörda genom att organisera sig och engagemang i civilsamhället förknippas ofta med ökat inflytande och resurser. Det gör det extra viktigt att ställa frågor om vilka röster som får inflytande i civilsamhället och vilka som utestängs.

Vilka projekten når och inte är svårt att få en uppfattning om, då det sällan framgår av projektens redovisning. Ofta redovisas antal män och antal kvinnor, men andra maktordningar som klass, sexualitet, etnicitet och funktionsnedsättning (om det inte är målgruppen) saknas.

I första hand når projekten sina egna medlemmar. Men den offentliga sektorn är ofta samarbetspartner och utgör arenor för utförande och en ingång för att få kontakt med målgruppen. Skolan, både förskola, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola är de vanligaste arenorna för projekt. Därav kan man dra slutsatsen att många projekt når ut till ett brett spektra av barn och unga. Detta säger dock inget om inflytande och valfrihet att delta, men å andra sidan når projekten sannolikt unga som annars aldrig skulle komma i kontakt med föreningslivet och specifika verksamheter. Detta är ett dilemma som Arvsfonden försöker hålla levande i sin handläggning.

Vilken roll har målgruppen efter projektidens slut?

Hälften av alla arvsfondsprojekt överlever i någon form. Projekten genererar ny kunskap, nya former av stöd och nya verksamheter. Unga som utbildats till ledare för yngre barn i Verdandis projekt Järvas unga ska höras och synas, ensamkommande flyktingbarn som nu har en egen förening, SEF- Sveriges Ensamkommandes Förenings Riksförbund och personer med omfattande kommunikationssvårigheter som nu lättare kan kommunicera med sin omvärld tack vare ny teknik via DARTs projekt PRAGMA är exempel på detta. I vissa fall resulterar projekten i att personer ur målgruppen väljs in i organisationens styrelse eller att en ny målgruppsstyrd sektion bildas inom föreningen.

Lokalstöd och delaktighet

Lokalstöden omfattar ett brett spektra av stöd från anläggning av klätterhall, byggnation av bågskyttehall eller tillgänglighetsanpassning av toaletter och omklädningsrum till nybyggnation av en aktivitetshall. Delaktigheten ser därför väldigt olika ut. Allt från att initiativet kan komma från målgruppen till att hela bygden är involverad i planering och byggande. Också när det gäller lokalstöden är det oftast via föreningen eller annan

intresseorganisation som målgruppen får en röst. Det kan vara svårt att ha inflytande över en byggnation, men däremot är målgruppen alltid inblandade i någon form när det gäller innehållet i verksamheten. Majoriteten av lokalstöden har någon form av samverkan med offentlig sektor vanligtvis fritids, särskolan och skolan.

Utvärderingsverksamheten

De utvärderingar som Arvsfundsdelegationen initierar spänner över ett vitt fält och omfattar både pågående projekt och projekt som genomfördes flera år tillbaka i tiden. Utvärderingarna sker i tre steg – en genomgång av projektens dokumentation som består av ansökningar, redovisningar och slutrapporter, en enkätstudie och ett antal fallstudier som inkluderar besök och intervjuer. Utvärderingarna genomförs av forskare från en rad olika forskningsdiscipliner såsom företagsekonomi, etnologi, statsvetenskap och socialt arbete.

Sedan 2006 har Arvsfundsdelegationen redovisat resultat från 48 utvärderingar och kategoriserat 1350 slutredovisningar.

För närvarande ingår drygt 80 projekt i pågående utvärderingar. Under 2017 kommer utvärderingar av funktionshindringslagen Egen Kraft, Röda Korsets projekt Kärleken är fri som handlar om hedersrelaterat våld och en metautvärdering av samtliga utvärderingar genomförda mellan 2006-2015 att slutredovisas. Ytterligare tre utvärderingar är under planering.

Fem utvärderingar har avslutats 2016. I det följande redovisas kortfattat de viktigaste slutsatserna i dessa studier.

Att veta sin plats. En studie om arvsfondsprojekt i den urbana periferin

Denna utvärdering handlar om nitton olika projekt i Stockholm, som finansierats av Arvsfonden med det gemensamma att de främst riktar sig till barn och unga i det som kommit att kallas för utsatta områden. I fokus står frågor om demokrati och delaktighet. Syftet med studien har varit att ta tillvara de erfarenheter och kunskaper som projekten fört med sig och att sätta in projekten i en samhällscontext om föreställningar kring plats och utanförskap och de senaste decenniernas allt skarpare gränsdragningar mellan olika bostadsområden och stadsdelar.

Studien visar hur många från målgruppen (framförallt barn och unga) känner av majoritetssamhällets stämplingar av deras bostadsområden, men också hur detta framkallar arbetsmetoder där delaktighet, egenmakt (empowerment) och en känsla av sammanhang står i fokus. En av slutsatserna är att flera av projekten har lyckats organisera arbetet på egna villkor där unga människor får växa med uppgifterna och förstå att de kan vara med och påverka och göra skillnad. Verdandis projekt Järvas unga ska höras och synas har resulterat i ett civilt råd där de unga ledare som utbildats i projektet sitter som experter, i Skärholmen har unga människor fått verktyg för att kunna påverka och ta egna initiativ, och i Skarpnäck har barn och unga fått förståelse för hur ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet hör ihop. Men för att åstadkomma detta behövs arbetsmetoder där unga människor får växa med uppgifterna och förstå att de kan vara med och påverka och göra skillnad.

Studien visar också vilka roller projektledarna spelar för de olika projekten och den komplexitet som ofta ligger inbäddad i de civilsamhälleliga projekt som riktar sig till

människor i den urbana periferin. Även om de studerade projekten har det gemensamt att de utgår från demokrati- och delaktighetsfrågor skiljer de sig också ifråga om hur arbetet är organiserat. I studien framkommer det att flera av projektledarna ser projektet som "sitt" trots att det formellt sett ägs av en organisation. En förklaring till detta är det personliga engagemang som de flesta projektledare lägger ner men också att projektledarna i flera fall är ensamstående bärare av projektet. Detta förklaras i sin tur av de senaste decenniernas framväxande projektkultur där något surras fast på en organisation för att sedan surras av igen. Därför är frågan kring vad som händer efter projekttiden betydelsefull, inte minst utifrån detta med förväntningar. Det finns en inneboende risk att det tänds förhoppningar hos målgruppen som är svåra eller omöjliga att infria, vilket ställer stora krav på projektledarna. Emellertid visar denna studie att flera av projekten har varit framgångsrika och lever vidare efter projekttiden samt vilka positiva krafter som finns och verkar i den så kallade förorten.

Relationer, mötesplatser och projektlogikens utmaningar. Aktuella arvsfondsprojekt i Göteborg

Den här rapporten utvärderar sexton arvsfondsprojekt som genomförts i Göteborg. Projekten har stor spridning vad gäller syfte och målgrupp, men alla samverkar i någon form med den offentliga sektorn för att hitta nya metoder och former för arbetet med barn och unga. Studiens fokus ligger framförallt på de som arbetat i projekten, i synnerhet projektledarna, som kan förklara hur arbetet organiserats, vilka övergripande resultat man uppnått, vilka mål som satts upp och hur deltagarna rekryterats och fått tillgång till projektarbetet. Ett annat fokus har varit de som tagit del av projektet, det vill säga projektets målgrupp.

Rapporten visar att de flesta projekt lyckas med sina målsättningar och har relativt stor spridning. Samtidigt visar undersökningen att det är ett tufft klimat för civilsamhället med hård konkurrens om bidrag, deltagare och utrymme.

För att kunna bidra till social förändring och för att kunna få tillgång till och bibehålla ett förtroende hos målgrupperna krävs oftast en stark lokal förankring. Många av projekten i studien saknar en sådan lokal förankring men flera har en genomtänkt strategi som innefattar plats och rum. Det kan exempelvis handla om att arbeta för att försöka skapa mötesplatser som inte begränsas av specifik platstillhörighet.

Projekten har olika relation till sina deltagare. Vissa projekt uppkommer, genomförs och utvecklas tillsammans med sina deltagare eller efter ett behov som deltagarna uppmärksammat. Andra projekt vill nå en specifik grupp människor med sin verksamhet, vilket försvårar deltagarnas medbestämmande och inkludering i projekten.

Stora krav ställs också på projektledare och projektmedarbetare som arbetar inom sociala projekt. De möter en allt mer komplex och svårhanterlig social utsatthet i samhället och måste även hantera den projektlogik som nämndes ovan. Detta innebär utmaningar och påverkar projektmedarbetarnas möjligheter att genomföra sina arbeten. Därför finns det ett ökat behov av stödfunktioner så som processhandledning, samt möjligheter att anställa mer personal och få stöd för att söka medel.

Samarbeten med offentliga aktörer är ofta sårbara. Flera av projekten samarbetar med olika offentliga aktörer, exempelvis skola eller olika kulturella institutioner. Dessa aktörer bär med sig sina egna logiker och mål, vilket kan skapa utmaningar för projekten.

Exempelvis innebär samarbeten med skolan att eleverna kanske inte deltar frivilligt, och det innebär ofta en personbundenhet genom att några medarbetare snarare än hela organisationen är involverade i samarbetet. En del projekt samarbetar också med olika kommunala projekt, som i sin tur agerar inom ramen för en projektlogik. Detta menar forskaren försvårar långsiktighet och social förändring.

Sociala medier i projekt finansierade av Arvsfonden

Sociala medier har en stor betydelse för många av de projekt som finansieras av Arvsfonden. Därför har Arvsfondsdelegationen låtit genomföra en studie av hur sociala medier används i arvsfondsprojekt, och hur denna användning står i relation till projektens målsättningar. Syftet med studien är att ge kunskap om hur Arvsfonden kan arbeta för att möta de utmaningar som projekt kan stöta på till följd av att kultur, politik och samhälle digitaliseras. Ett särskilt intresse har också riktats mot att synliggöra särskilda utmaningar för användningen av sociala medier i arvsfondsprojekt.

Användningen av sociala medier i arvsfondsprojekt karaktäriseras av en stor bredd att skapa och tillgängliggöra informations- och utbildningsmaterial, bygga mobila applikationer eller organisera socialt stöd. Många projekt omfattar verksamheter där användningen av digitala verktyg, nätet och sociala medier håller en mycket hög kvalitet och kunskapsnivå. Flera projekt är också inriktade på verksamheter och målgrupper där användningen av sociala medier möter betydande utmaningar. Det gäller inte minst projekt där funktionsnedsättningar begränsar möjligheterna till deltagande. Det kan också gälla projekt riktade mot särskilt utsatta och marginaliserade grupper, där användning av sociala medier kan innebära ökad utsatthet.

Det stöd som Arvsfonden förmedlar har därför stor betydelse för utvecklingen av en demokratisk digital offentlighet. Genom arvsfondsprojekt utvecklas ny kunskap om hur den digitala offentligheten kan användas för att stärka demokratiska processer och öka medborgerligt deltagande. Samtidigt bedriver projekten också ytterst viktiga utvecklingsarbeten vad gäller förutsättningar för att stärka delaktigheten för grupper med särskilda behov i digitala miljöer. Mot bakgrund av detta är förutsättningar för kunskapsutbyten mellan projekt också mycket goda. Att detta sannolikt skulle vara till stor nytta för många projekt är också en av studiens centrala slutsatser.

En majoritet av arvsfondsprojekten använder sig av ett flertal olika sociala medieplattformar, för flera olika syften. Användningen av sociala medier upplevs också i allt väsentligt som stärkande för nästan alla arvsfondsprojekt. Framför allt stärker det projektets kontakter med målgruppen, men också kommunikationen internt i projekten och med andra betydelsefulla aktörer. Deltagande i sociala medier kan också vara legitimitetsstärkande för projekten.

Studien visar också att det finns också en stor spridning av teknisk kompetens bland arvsfondsprojekten. För många projekt står bristande kunskap i vägen för ett mer effektivt användande av sociala medier. Många projektledare upplever också tidsbrist till följd av deltagandet i sociala medier. Deltagandet kan bidra till att gränsdragningen mellan det privata och det yrkesmässiga försvåras. Det kan dock samtidigt vara av stor betydelse för deras motivation. För att hantera dessa dilemman kan en framkomlig strategi sannolikt vara att begränsa antalet plattformar ett projekt deltar i, och att tydliggöra relationen mellan närvaro på specifika plattformar och verksamhetens mål.

Projektledaren, organisationen och projektet. En studie av projektledarens arbetssituation i projekt finansierade av Allmänna arvsfonden 2012-2014

I denna rapport redovisas en studie av projektledare avseende projekt som finansierats med medel ur Arvsfonden under perioden 2012-2014. Syftet med undersökningen har varit att kartlägga vilka projektledarna är och hur deras ledargärningar ser ut för att öka kunskapen både om deras situation och om hur projektet i civilsamhället genomförs. Ett uttalat mål har varit att bättre förstå hur relationen ser ut mellan dessa temporära projekt och deras egen organisering och de olika ideella organisationer i vilka de har bedrivits.

En enkätundersökning visar att projektledarna i allmänhet är högtbildade kvinnor (69 procent) i alla åldrar. Det är dock bara några enstaka som är under 25 år. De flesta av projektledarna, sju av tio, har tidigare erfarenhet av organisationen där de nu är anställda som projektledare. Strax över hälften var även anställda vid organisationen innan de blev anställda som projektledare för det aktuella projektet.

Det är uppenbart att arbetet ser olika ut från projektledare till projektledare. En del lägger mycket av sin arbetstid i direkt verksamhet med de individer som definieras som målgrupp för projektet, medan detta för andra är något som endast sker undantagsvis. Dessa kan i stället ha en mer renodlad ledningsroll där de ansvarar för planering och administration av projektet. Det är sedan anställda eller ideellt engagerade medarbetare som inom ramen för projektet genomför själva verksamheten med de personer som utgör Arvsfondens målgrupper. Gemensamt för många projektledare är dock att de hanterar många olika typer av arbetsuppgifter. De förväntas också hantera många olika relationer både internt i projektet och inom den egna organisationen samt externt med andra organisationer och myndigheter som projektet relaterar till.

Projektledarnas anställningsgrad uppvisar betydande skillnader. Av enkätsvaren framgår att 46 procent är heltidsanställda i projektet medan 37 procent är anställda på halvtid eller mindre. Detta påverkar med all sannolikhet projektledarrollens utformning samt de förväntningar som finns på projektledaren både inom organisationen och gentemot deltagarna. Över 40 procent av projektledarna anger också att de arbetar mer med projektet än vad de formellt är anställda och får ersättning för.

Forskarna identifierar fyra olika typer av organisatoriska inramningar av de studerade projekten. Det är fyra olika sätt på vilka projektet är knutet till organisationen.

Projektet ligger vid sidan av organisationens löpande verksamhet

- Organisationens har ingen eller begränsad vana vid att driva projekt
- Projektledaren behöver hitta sin plats i organisationen
- Det finns inga givna strukturer för hur projektet bör drivas i organisationen

Projektet är en del av organisationens ordinarie verksamhet

- Inom organisationen har man stor vana av att driva projekt
- Projektledarrollen är ofta fördefinierad av organisationen
- Organisationens har en färdig struktur för hur projektet ska drivas

Projektet "är" organisationen, eller organisationen tas över av projektet

- Projektet utgör en betydande del av organisationens verksamhet
- Projektledaren blir liktydig med organisationens ansikte utåt
- Det är svårt att skilja organisationen från projektet

Organisationen som ett verktyg för projektledaren

- Projektledaren personifierar projektet och formar sin egen projektledarroll
- Projektledaren kan ha en egen agenda vid sidan av organisationens mål
- Projektledaren är mer eller mindre ensam bärare av projektet och dess idé.

Inramningarna kan fungera som analytiska kategorier för olika varianter eller modeller för hur projekt, organisation och projektledare kan relatera till varandra.

Samverkan mellan ideella och offentliga aktörer: målsättningar, former och resultat

I denna studie undersöktes samverkansrelationerna mellan ideella och offentliga aktörer i 40 projekt som drivs eller har drivits med medel ur Arvsfonden. Projekten som ingick i studien hade alla någon form av samverkan med offentlig sektor. Tjugo projekt var avslutade och har i sin slutredovisning uppgett att de fortlever i samarbete med eller har tagits över av offentlig sektor. De övriga tjugo pågick när studien inleddes och hade i sin ansökan om medel uppgett att de skulle samverka med offentlig sektor. Två övergripande strategier för samverkan i projekten framkommer: å ena sidan sprida kunskap om målgruppen hos allmänheten och offentlig sektor, och å andra sidan att offentliga aktörer ska bli intresserade av att köpa tjänster av organisationerna eller integrera verksamheten i den offentliga sektorn.

Majoriteten av projekten kom till på initiativ från ideella organisationer. Samverkan med offentliga aktörer skedde huvudsakligen på tjänstemannanivå. Det var vanligt att samverkan organiserades genom att inrätta en styrgrupp med representanter för projektpartners och en referensgrupp med representanter för målgruppen. Studien visar i huvudsak ett gott samverkansklimat mellan de deltagande aktörerna men att man hade olika förutsättningar för att kunna samarbeta. Målgruppens roll i projekten visade sig också variera och ibland hade de begränsade möjligheter att medverka.

Forskarna fann att de flesta projekten har lämnat avtryck efter sig och lever kvar i någon form. Men ofta krävdes anpassning som kunde innebära att projekten ändrade karaktär. Fem olika strategier för att projektens ska leva vidare har identifierats;

- Skala ner verksamheten genom att reducera kostnaderna och/eller personalen för att kunna fortsätta med verksamheten när projekttiden löpt ut.
- Överlämna projektet till en annan part med säkrare resurser.
- Införliva projektet i den egna verksamheten.
- Ombilda projektets organisationsform.
- Starta om genom att söka medel för ett (delvis) nytt projekt.

Erfarenhetspridning

Målgruppen för utvärderingarna är främst myndigheter och organisationer som är verksamma inom det aktuella området. Under det gångna året har Arvsfondsdelegationen hållit fem seminarier där resultatet av en utvärdering redovisas och diskuteras, och där totalt cirka 500 personer från Regeringskansliet, Riksdagen, myndigheter och organisationer deltagit. Vid lanseringen av en utvärdering har information skickats ut till ca 1 500 personer. Samtliga utvärderingar finns nedladdningsbara på webbplatsen arvsfonden.se och resultaten av utvärderingarna har spridits genom elektroniska nyhetsbrev samt på Twitter och Facebook. Därutöver har forskarna själva använt och spridit resultaten inom sina verksamhetsområden.

Via de nätverk som Arvsfondsdelegationen ingår i har även andra myndigheter tagit del av erfarenheterna från arvsfondsprojekt och utvärderingar. Exempelvis Nätverket för bidragsgivande myndigheter där ett trettiotal myndigheter ingår och Myndigheten för ungdom- och civilsamhällesfrågors myndighetsnätverk för det civila samhället. Information om pågående utvärderingar och forskarnas utvärderingsrapporter finns för nedladdning på Arvsfondsdelegationens webbplats.

KONTROLL AV ARVSFONDSMEDLENS ANVÄNDNING

För att stärka den interna styrningen och kontrollen inrättades 2012 en controllerfunktion. Under 2013 utökades controllerverksamheten och består nu av två medarbetare. De övergripande arbetsuppgifterna är att vara stöd till de organisationer som erhållit stöd ur Allmänna arvsfonden samt till kanslifunktionens handläggare i frågor som rör projektens ekonomiska budgetering och redovisning.

Controllerfunktionen har under 2016 fortsatt arbetet med utformningen av rutiner för arbetet samt operativt genomfört intern och extern kontroll av medelsanvändningen. Samtliga budgetar för alla nya projekt har under året granskats av controllerfunktionen. Under året har insatser gjorts för att förbättra kvalitén på de granskningar av projekt som utförs av kvalificerade revisorer.

Under 2016 gjordes ett överlämnande till Kammarkollegiet för återkrav av utbetalt projektstöd.

Kontrollbesök

I det stödjande och kontrollerande arbetet ingår att på plats hos projekten granska att de utbetalade arvsfondsmedlen använts på ett riktigt och effektivt sätt. Under året har controllerfunktionen utfört 45 stycken kontrollbesök. Urval görs utifrån såväl slump som risk och väsentlighet.

Controllerfunktionen har granskat 23 stycken projekt i kategorin slump under året. Fem stycken av dessa avsåg lokalstöd och 18 stycken projektstöd. I fem stycken (22 procent) av projekten gjordes iakttagelser som krävde åtgärd från stödmottagarens sida. Exempel på åtgärder som stödmottagarna fått vidta är att återföra medel för kostnader som felaktigt belastat projektet. I kategorin risk och väsentlighet granskade controllerfunktionen 22 stycken projekt under året. Sex stycken av dessa avsåg lokalstöd och 16 stycken projektstöd. I sex stycken (27 procent) av besöken gjordes iakttagelser som krävde åtgärd från stödmottagarens sida. Exempel på åtgärder som stödmottagaren fått vidta är rättelse eller återbetalning av kostnader som inte är godkända enligt de generella villkoren för projektstöd ur fonden. Ett av kontrollbesöken ledde till att projektet avbröts av Arvsfonden.

I samtliga fall har projekten, med mindre avvikelser, utförts enligt plan och i enlighet med beviljad budget. Inga försök till bedrägerier har upptäckts. I nästan alla besökta projekt har proaktiva och stödjande insatser gjorts av controllerfunktionen. Proaktiviteten har bestått i att felaktigheter som upptäckts har korrigerats innan redovisningen granskats av revisor. De stödjande insatserna har bestått i exempelvis rådgivning i bokföring, stöd inför redovisning eller fortsättningsansökan.

Kontroll i handläggningen

Ett avsevärt arbete vad gäller kontroll av ansökande organisation och det tänkta projektet görs även av handläggarna i beredningen av inkommande ansökningar. Som exempel kan nämnas att kanslifunktionen under 2016 tagit referenser hos kommuner, gjort avstämningar med medsökanden och samarbetspartners samt genomfört skattekontroller av ansökande organisationer.

Handläggarna utför även kontroll av projektmedlens användning genom att ha en tät dialog med projekten, följa projekten på webbplatsen samt genomföra projektbesök på plats. Under 2016 genomförde handläggarna platsbesök hos 137 projekt runt om i landet.

Uppföljning av lokalstödsprojekt

Varje år görs en uppföljning av lokalstöd som beviljades för tio respektive fyra år sedan för att undersöka om organisationerna fortfarande bedriver den verksamhet som de fått stöd för. I tioårsuppföljningen som omfattade elva organisationer visade uppföljningen att tio av dem fortfarande bedriver den verksamhet de fått bidrag för. Ett projekt har avbrutits i förtid och överlämnats till Kammarkollegiet för återkrav. Detta gjordes 2008. I fyraårsuppföljningen som omfattade 43 organisationer, visade uppföljningen att 41 av dem fortfarande bedriver den verksamhet de fått bidrag för. I två fall hade projekten avbrutits i förväg och inga bidrag rekvirerats.

Nya riktlinjer och tydligare beslut

Under 2016 infördes fleråriga projektstödsbeslut. Samtidigt förtydligades och utvecklades utformningen av besluten och de generella villkor som gäller för projekten. Därigenom blir det enklare för projektägarna, revisorerna och Arvsfondsdelegationen att veta och värdera vad som är ett godkänt användande av projektmedel ur Allmänna arvsfonden. Slutligen kan nämnas att villkoren för utbetalning av projektmedel till projekt drivande organisationer har ändrats och därigenom bidragit till större säkerhet i dessa utbetalningar.